

UDC 001.891:316.77:327.5(510:470+571:477)“2014/2025”

STRUCTURE AND DYNAMICS OF CHINESE-LANGUAGE STUDIES ON THE RUSSO-UKRAINIAN WAR: A BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF THE CNKI DATABASE (2014–2025)

Victor Kiktenko

DSc (Philosophy), Senior Research Fellow

A. Yu. Krymskyi Institute of Oriental Studies, NAS of Ukraine

4, Mykhailo Hrushevskiy St., Kyiv, 01001, Ukraine

kiktenko@gmail.com

ORCID: 0000-0002-0078-4285

The article examines the structure and dynamics of scholarly discourse in China regarding the Russo-Ukrainian War, using materials from the leading Chinese CNKI database for the period 2014–2025. Given China’s growing role in international politics and the need to analyze domestic expert assessments that are developing in parallel with Beijing’s official statements, this work is important for understanding how Chinese perception of events is formed. It represents one of the first attempts to apply bibliometric methods to corpora of Chinese-language scholarly publications in Ukrainian Sinology. The study identifies thematic trends, chronology, disciplinary specialization, and institutional affiliations of these discourses, and traces their evolution. The research methods combine bibliometric and scientometric approaches. Among them: term frequency analysis, comparative analysis, thematic modeling, analysis of correlation matrices between primary and secondary headings, analysis of the sectoral structure of research and institutional representation, and elements of content analysis as well. Three phases of publication activity were identified (2014–2015; 2016–2021; 2022–2025), with a peak of 1,162 publications in 2022 – a figure that substantially exceeds the previous eight years. The study distinguishes seven main thematic clusters (actors; conflict and crisis; geopolitics and strategy; security; international relations; economy and sanctions; regions and systemic impact) and five secondary ones (actors / regional dimension; bilateral relations; geopolitics; energy and food security; security, military affairs, and information war). An uneven ratio of references to Russia versus Ukraine (54:370) was recorded, as was the predominance of the terms “conflict” and “crisis” over the word “war” (533:493:20), which is consistent with the official rhetoric of the People’s Republic of China. Applied research are found to be the most common (53.53 %), and publications are concentrated in 54 issues associated with research institutions, universities, and think tanks. The findings support the thesis about the limited independence of Chinese scholarly discourse on war and its dependence on Beijing’s foreign policy course, which is of great importance for the development of Ukraine’s strategies in the fields of international relations and information.

Keywords: bibliometrics; China; CNKI; discourse; narrative; Russo-Ukrainian War; topic modeling

СТРУКТУРА ТА ДИНАМІКА КИТАЙСЬКОМОВНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ: БІБЛІОМЕТРИЧНИЙ АНАЛІЗ БАЗИ ДАНИХ CNKI (2014–2025)

В. О. Кіктенко

Вступ

Збройна агресія Росії проти України, що триває з 2014 року, після анексії Криму та конфлікту на Донбасі, й переросла в повномасштабну війну в лютому 2022-го, стала предметом пильної уваги міжнародних експертів. Цей кривавий конфлікт поставив під сумнів усталені уявлення про безпеку та стабільність Європи, змінив розуміння сучасної військової тактики та змусив світову спільноту замислитися над потребою реформування міжнародних відносин. У контексті цієї війни Китай, як впливова держава на глобальній арені, посідає специфічну позицію: він зберігає тісні дипломатичні зв'язки з Росією і водночас прагне підтримувати економічне співробітництво із Заходом та розглядає можливість участі в мирному врегулюванні як нейтральна сторона [Song, Wu 2024, 193].

Китайська наукова спільнота приділяє значну увагу подіям в Україні, що виявляється у великій кількості публікацій з цього питання в китайських академічних журналах з бази даних CNKI¹. Провідні аналітичні центри та університети організують численні дискусії та семінари для обговорення українсько-російського конфлікту. Для всебічного розуміння позиції Китаю щодо України не слід покладатися лише на офіційні заяви Міністерства закордонних справ КНР, а важливо досліджувати внутрішньокитайські академічні дискусії та експертні оцінки китайською мовою. Академічна сфера в Китаї, особливо у сферах міжнародних відносин, політичної економії та військової стратегії, має тісні зв'язки з державними органами та Комуністичною партією Китаю (КПК) [Feng, He 2020]. Китайські академічні дослідження відіграють важливу роль: вони не тільки підкріплюють ідеологію партії, а й служать інструментом для розробки геополітичних і військових стратегій. Прикладом цього є формулювання та просування китайського мирного плану врегулювання кризи в Україні [重要新闻... 2023], а також “чотири основні принципи” Сі Цзіньпіна² щодо українсько-російського питання, висловлені під час зустрічі з канцлером Німеччини у квітні 2024 року [习近平... 2024]. З огляду на тісний зв'язок між науковими дослідженнями та політикою держави аналіз академічних робіт китайською мовою є важливим не лише для китаєзнавства, а й у контексті національної безпеки³. Дослідження структури та тематики цих праць допомагає визначити ключові наративи щодо конфлікту в Україні, які можуть вплинути на українські інтереси.

Хоча інтерес до вивчення війни в Україні серед дослідників зростає, всебічного аналізу цього питання ще бракує. Більшість бібліометричних досліджень зосереджуються на базах даних англійською мовою, як-от Scopus і Web of Science (Р. Ахлатат, М. Гай, С. К. Гарг [Ahlawat et al. 2022], О. О. Кавун [Кавун 2024], Л. Остапенко у співавторстві [Ostapenko et al. 2023], О. Дроботюк [Дроботюк 2025]). Попередні дослідження, які аналізували власне китайськомовні наукові праці, переважно поклалися на якісний контент-аналіз обмеженої кількості публікацій. Наприклад, доцент Сун Лілей із Шанхайського університету Тунцзі провів дослідження 101 статті з китайських наукових журналів за період із 2004-го до 2015 року і зосередився на “українській кризі” [Song 2015]. Надалі його дослідженням, спільно з У Цзитуном, було охоплено 97 статей, опублікованих у 2022–2024 роках [Song, Wu 2024]. Підхід Суна Лілея та У Цзитуна полягав у: 1) класифікації публікацій за тематичними категоріями із застосуванням коефіцієнта надійності Каппа Коена, що становив 0,815⁴; 2) визначенні трьох основних тематичних напрямків: опис війни (32 статті), оцінка бойових дій (15 статей) та аналіз наслідків конфлікту (48 статей); 3) аналізі

частоти ключових слів, що дало змогу виявити домінантні терміни, як-от “конфлікт” (374 згадки), “міжнародні відносини” (192 згадки), “Росія” (158 згадок), “безпека” (147 згадок), “Китай” (145 згадок) та “економіка” (121 згадка) [Song, Wu 2024, 196]. Важливо, що їхнє дослідження підтвердило значну відповідність між поглядами китайських науковців та офіційною позицією Китайської Народної Республіки.

У нещодавньому дослідженні 2024 року, проведеному аналітиками Центру стратегічних та міжнародних досліджень (Center for Strategic and International Studies), простежено еволюцію поглядів Китаю на війну в Україні за два роки від початку російського вторгнення. Дослідники виділили три основні концепції для характеристики китайських дискусій щодо підтримки України з боку США та їхніх союзників: “проросійський нейтралітет”, “стратегічний шпагат” і поняття “аватарної війни”. Зважаючи на обмежену кількість перекладених джерел, робота була зосереджена на визначенні того, як китайські аналітичні центри оцінюють ключові етапи конфлікту, його ймовірний подальший розвиток та загальні геополітичні наслідки [Medeiros et al. 2024]. Нещодавня панельна дискусія “Китайські наративи про російське вторгнення в Україну: п’ятий рік війни”, що відбулася 23 лютого 2026 р. в рамках Української платформи сучасного Китаю, також засвідчила зміни в підходах китайських науковців до академічного аналізу цієї теми [China’s Narratives... 2026].

Матті Пуранен, викладач кафедри стратегічних досліджень Фінського національного університету оборони, у своїй праці проаналізував погляди китайських науковців щодо впливу російсько-української війни на міжнародні відносини. Аналіз ґрунтувався на даних CNKI, а саме на публікаціях з використанням ключових слів “俄乌冲突” (“російсько-український конфлікт”), “乌克兰” (“Україна”) та “国际格局” (“міжнародна структура”). Було опрацьовано тридцять два матеріали, опубліковані у відомих китайських суспільно-політичних журналах. Хоча не був встановлений безпосередній зв’язок між цими науковими дискусіями та офіційними рішеннями КНР, ці дослідження дають змогу краще зрозуміти політичні орієнтири й напрямки китайської зовнішньої політики [Puranen 2025, 104]. Важливо зазначити, що аналіз має якісний характер і не охоплює весь масив інформації на CNKI після початку війни в Україні. Для отримання більш вичерпної картини доцільно було б додати кількісні методи дослідження та проаналізувати ширший спектр публікацій.

Попри значний обсяг китайськомовних досліджень, присвячених російсько-українській війні, систематичного бібліометричного аналізу структури та еволюційної динаміки цих наукових публікацій досі не проводилося. Брак такого огляду ускладнює розуміння того, як ця війна концептуалізується в китайському академічному середовищі, які пріоритети визначають напрями досліджень та як змінюється структура наукового поля під впливом подій на фронті. Важливим залишається питання взаємозв’язку між академічним дискурсом і зовнішньополітичною стратегією Китаю щодо війни в Україні. Зважаючи на наростаючу геополітичну роль позиції КНР у російсько-українській війні та значний обсяг наукових праць, створених китайськими авторами на цю тему, виникає гостра потреба в систематичному бібліометричному дослідженні цього дискурсу протягом 2014–2025 років. З огляду на актуальність проблематики доцільно зосередити увагу на аналізі наративів про російсько-українську війну в країнах Азії, зокрема й у Китаї. Ця потреба була попередньо підкреслена автором під час виступу на Круглому столі “Україна і світ після 24.02.2022” журналу “Філософська думка”, що відбувся у 2023 році, де було обґрунтовано необхідність дослідження китайських поглядів щодо російсько-української війни [Кіктенко 2023]. Перші безпосередні кроки з аналізу цієї проблематики були здійснені автором на XIX міжнародній науковій конференції “Китайська цивілізація: традиції та сучасність”, що проходила 27 листопада 2025 року [Кіктенко 2025].

Метою цього дослідження є системний аналіз структури та динаміки розвитку академічного дискурсу щодо російсько-українського конфлікту серед китайських науковців. За допомогою бази даних CNKI буде проаналізовано публікації, видані в період із 2014-го до 2025 року, для виявлення ключових тенденцій та змін у тематичному фокусі цього питання в китайському академічному середовищі. Для досягнення поставленої мети передбачається вирішення таких завдань: 1) дослідження хронологічної динаміки кількості наукових публікацій з метою виявлення піків активності (зокрема, після подій 2014 та 2022 років); 2) визначення основних інституційних структур та наукових журналів КНР, які присвячені дослідженню російсько-української війни; 3) проведення тематичного моделювання за допомогою бібліометричних методів для ідентифікації основних напрямів дослідження; 4) виявлення змін акцентів у дослідженнях китайських учених на різних етапах війни; 5) узагальнення бібліометричних даних для оцінки особливостей китайського наукового дискурсу щодо російсько-української війни. *Об'єктом* дослідження є сучасний китайськомовний науковий дискурс КНР, присвячений перебігу, причинам та наслідкам російсько-української війни. *Предметом* вивчення стануть структурні особливості, кількісна динаміка, тематична еволюція та інституційні зв'язки наукових публікацій, зафіксованих у базі даних CNKI протягом 2014–2025 років.

Для здійснення цього дослідження було обрано бібліометричний аналіз як провідний інструмент. Згідно з твердженнями Н. Донту та його колег, цей підхід ефективно застосовується для аналізу масштабних наукових баз даних, виявляючи найвпливовіших дослідників, візуалізуючи мережі співпраці в науковій сфері та окреслюючи нові перспективні напрями дослідження [Donthu et al. 2021, 285]. Вибір китайськомовного корпусу публікацій з бази CNKI є обґрунтованим через три ключові причини: по-перше, CNKI є провідною базою даних для відстеження розвитку науки в Китаї; по-друге, платформа надає спеціалізовані інструменти бібліометричного аналізу, зокрема кластерний аналіз за ключовими словами та авторами, групування публікацій за установами й науковими дисциплінами, а також візуалізацію цитатних мереж; по-третє, CNKI успішно використовувалась у подібних дослідженнях з інших галузей знань⁵.

Для вивчення китайських досліджень щодо російсько-української війни було здійснено пошук у базі CNKI за допомогою комплексу ключових слів і фраз⁶. У запиті застосовувалися такі терміни: “俄乌冲突” (“російсько-український конфлікт”), “俄罗斯-乌克兰冲突” (“конфлікт Росії та України”), “俄乌战争” (“російсько-українська війна”), “乌克兰危机” (“українська криза”) та офіційна російська назва – “特别军事行动” (“спеціальна військова операція”). Пошуковий запит було сформовано з метою охоплення усіх можливих позначень конфлікту в китайському науковому дискурсі. Використано точний пошук за ключовими словами в предметній галузі, що дало змогу отримати 4720 документів за період із 2014-го до 2025 року включно: 3152 наукові журнали, 652 докторські дисертації та магістерські роботи (відповідно 84 і 568), 86 матеріалів конференцій, як вітчизняних (69), так і міжнародних (17), 541 публікація в газетах та 95 книжок. Для аналізу структури даних, зокрема розподілу за роком видання, типом літератури, рівнем дослідження, науковими дисциплінами та галузями знань, використано вбудований аналітичний інструментарій CNKI. Було також проведено порівняльний аналіз різних джерел публікацій. Для виявлення тематичних зв'язків між роботами застосовано матриці спільної зустрічальності термінів та крос-аналіз за роками, а статистичні дані отримані з аналітичного модуля CNKI. У процесі дослідження зібраних даних використано комплексний підхід, що включає: 1) кількісну оцінку публікаційної активності, 2) тематичну систематизацію, 3) розподіл за дисциплінами на основі класифікаторів CNKI та Китайської бібліотечної класифікації, 4) аналіз інституційного представництва та 5) контент-аналіз. Зібрані дані було опрацьовано з використанням традиційних методів статистичного аналізу, зокрема частотного та порівняльного.

Наукова новизна цього дослідження визначається його інноваційним характером: робота являє собою одну з перших спроб проведення масштабного та систематизованого бібліометричного аналізу китайськомовної наукової літератури, присвяченої російсько-українській війні. Дослідження охоплює період конфлікту від 2014-го до 2025 року і ґрунтується на базі даних CNKI, що забезпечує репрезентативність вибірки. Окрім суто наукового інтересу, отримані результати мають важливе практичне значення в різних сферах: по-перше, для української дипломатії та аналітичних центрів розуміння ключових наративів серед китайських учених дасть змогу більш ефективно налагоджувати комунікацію з Пекіном; по-друге, робота сприятиме глибшому вивченню впливу Китаю на російсько-українську війну як вітчизняними, так і іноземними дослідниками; по-третє, дослідження має значення для розвитку бібліометрії в українському китаєзнавстві, оскільки аналіз китайськомовних джерел за допомогою цього методу є порівняно новим.

1. Хронологічний розподіл публікацій у зв'язку з ключовими подіями російсько-української війни

Аналіз часових рамок публікацій китайських учених дає змогу оцінити їхню реакцію на геополітичні події, що відбувалися з 2014-го до 2025 року. Проведений аналіз видавничої діяльності виявив тісний взаємозв'язок між сплесками наукових досліджень та ключовими етапами загострення російсько-українських відносин. На основі даних, отриманих із бази CNKI, було визначено три окремі фази дедалі більшого інтересу до цієї проблематики серед китайських дослідників (табл. 1), що демонструють періоди як підвищеної активності, так і певного спаду в наукових публікаціях за досліджуваний період.

Табл. 1. Загальна динаміка кількості китайських публікацій про українсько-російську війну у зв'язку з ключовими подіями

Рік	Кількість публікацій	Ключові події
2014	312	Анексія Криму Росією та початок збройного конфлікту на Донбасі
2015	289	Мінські угоди-2 (11–12 лютого), бої за Дебальцеве (21 січня – 18 лютого)
2016	162	Продовження збройного конфлікту на Донбасі, “заморожений” конфлікт
2017	109	Загострення в зоні АТО, “заморожений” конфлікт
2018	76	Блокада Росією Азовського моря для українських суден та кораблів
2019	74	Обрання В. Зеленського Президентом України
2020	51	“Заморожений” конфлікт, вплив пандемії COVID-19
2021	65	Загострення ситуації через нарощування російських військ на українсько-російському кордоні
2022	1162	Повномасштабне вторгнення РФ в Україну, початок широкомасштабних бойових дій
2023	1103	Продовження збройного конфлікту, активні бойові дії на Сході та Півдні України; контрнаступ ЗСУ; “12-пунктний мирний план” КНР (лютий); телефонна розмова Президента України В. Зеленського та Голови КНР Сі Цзіньпіна (26 квітня)
2024	763	Відносна стабілізація лінії фронту, спроби ведення переговорів і мирних домовленостей за посередництва третіх сторін, “фактор Трампа”
2025	549	Активізація дипломатичних зусиль та міжнародних зустрічей на рівні глав держав; активний обмін позиціями щодо можливостей та умов для врегулювання конфлікту

Джерело: CNKI

У *перший період* (2014–2015 роки) анексія Криму та початок воєнних дій на Сході України привернули пильну увагу китайських дослідників до українсько-російського конфлікту, що виявилось в активному зростанні кількості публікацій: 12 у 2014 році та 289 у 2015-му. У цей час наукова спільнота Китаю переважно дотримувалася концепції “української кризи”, що узгоджувалася з офіційною позицією Пекіна щодо конфлікту як внутрішнього українського питання та загрози для теперішнього міжнародного порядку. Така інтерпретація не відображала російську агресію, а радше представляла ситуацію як міждержавний конфлікт. Помітне збільшення кількості наукових публікацій наприкінці 2014 – на початку 2015 року могло бути пов’язане з початком переговорів щодо Мінських домовленостей-2 (11–12 лютого 2015 року) та запеклими боями за Дебальцеве (21 січня – 18 лютого 2015 року). На міжнародній арені Китай дотримувався нейтралітету в питаннях щодо Криму, не беручи участі в голосуваннях Генеральної Асамблеї ООН. Така позиція була зумовлена принципом невтручання та стратегічним партнерством із Російською Федерацією [Tiezzi 2015].

У *другий період* (2016–2021 роки), зумовлений стабілізацією бойових дій та переходом до фази “замороженого” конфлікту, спостерігалось значне зменшення інтересу китайських дослідників до українсько-російського збройного протистояння: від 162 публікацій у 2016 році до лише 51 у 2020 році, що є найнижчим показником за весь період дослідження. Незначне збільшення кількості наукових робіт до 65 у 2021 році можна пояснити ескалацією напруженості та концентрацією російських військ біля українського кордону навесні – восени того ж року. Загалом, скорочення обсягу публікацій свідчить про сприйняття китайськими науковцями конфлікту як явища, що поступово віддаляється з поля суспільної уваги, – характерна ознака “заморожених” конфліктів у розумінні великої держави, яка дотримується нейтральної позиції. На стан дослідження також негативно вплинули обмежувальні заходи, пов’язані з пандемією COVID-19 та її наслідками, для проведення наукової роботи.

Третій період (2022–2025 роки) характеризується стрімким збільшенням кількості публікацій, що було спричинене повномасштабним вторгненням Росії в Україну 24 лютого 2022 року. У зазначений рік зафіксовано абсолютний пік – 1162 наукові праці, що перевищує показники попереднього року майже у 18 разів. Така динаміка підкреслює значний інтерес китайських дослідників міжнародних відносин, безпеки та геополітики до вивчення повномасштабної російсько-української війни. У 2023 році спостерігається збереження високого рівня публікаційної активності – 1103 праці. Це зумовлено низкою важливих подій, зокрема оприлюдненням “12-пунктного плану” Китайської Народної Республіки в лютому [重要新闻... 2023] та першою особистою розмовою між Президентом України Володимиром Зеленським і Головою КНР Сі Цзіньпіном 26 квітня [Президент України 2023]. Утім, згодом відбувається зменшення кількості публікацій: до 763 (у 2024 році) та 549 (у 2025), що може свідчити про вичерпання інтересу до теми або зміну дослідницьких пріоритетів. Потенційний прихід Дональда Трампа до влади у США у 2025 році також став важливим фактором, який вплинув на китайські наукові дослідження. Це підтверджується збільшенням кількості згадок про його особу (“特朗普” *Теланпу*) серед ключових пошукових запитів, що свідчить про розгляд політики та діяльності президента Трампа як визначального орієнтира для формування пріоритетних дослідницьких напрямів і стратегій Китаю у сфері міжнародної політики та безпеки.

Порівняльний аналіз демонструє стрімке зростання кількості публікацій щодо російсько-української війни, охоплених базою даних CNKI: за період із 2022-го до 2025 року їхня кількість перевищує показники попередніх восьми років (із 2014-го до 2021-го) більш ніж утричі. Це підкреслює поступову зміну сприйняття китайською науковою спільнотою цього конфлікту, що вийшов за рамки регіональної

кризи та став важливим фактором формування глобального політичного ландшафту. Відповідно до відомого феномену реактивності академічних досліджень, після ключових геополітичних подій спостерігається підвищена активність публікацій, яка сягає піка протягом 3–12 місяців і поступово знижується зі стабілізацією конфлікту та втратою актуальності для наукових пошуків. Спостережувана тенденція підтверджується висновками бібліометричних досліджень у провідних англomовних базах даних, а також аналізом Л. Остапенко і співавторів щодо активності в Scopus⁷. Ці дані свідчать про синхронну реакцію китайської академічної спільноти на загострення конфлікту та її інтеграцію у світовий науковий дискурс із цього питання.

2. Ключові пріоритети китайських дослідників у вивченні російсько-української війни

2.1. Аналіз основних тем досліджень

Аналіз основних дослідницьких тем у публікаціях про російсько-українську війну, представлених у базі CNKI, дає змогу визначити ключові аспекти цього питання, на яких зосереджується китайська наукова спільнота, та як вони трактують хід і наслідки війни. Це дає можливість встановити пріоритетні напрями дослідження цієї проблематики в Китаї.

Табл. 2. Основні теми досліджень

№	Основна тема (кит.)	Переклад	Кількість публікацій
1	俄罗斯	Росія	541
2	俄乌冲突	Російсько-український конфлікт	533
3	乌克兰危机	Українська криза	493
4	乌克兰	Україна	370
5	地缘政治	Геополітика	85
6	粮食安全	Продовольча безпека	47
7	特朗普	Трампа	38
8	无人机	Безпілотники (БПЛА)	38
9	能源安全	Енергетична безпека	34
10	军事行动	Військові дії	31
11	大国博弈	Гра великих держав	28
12	经济制裁	Економічні санкції	27
13	中俄关系	Китайсько-російські відносини	25
14	天然气	Природний газ	23
15	“一带一路”	“Один пояс, один шлях”	22
16	克里米亚	Крим	22
17	大变局	Великі зміни	22
18	中东欧	Центрально-Східна Європа	21
19	土耳其	Туреччина	20
20	中东欧国家	Країни Центральної та Східної Європи	20
21	金融制裁	Фінансові санкції	20
22	拜登政府	Адміністрація Байдена	20
23	地缘政治风险	Геополітичні ризики	20
24	俄乌战争	Російсько-українська війна	20
25	俄罗斯经济	Економіка Росії	20
26	非战争军事行动	Військові операції, відмінні від війни ⁸	19
27	冷战后	Після Холодної війни	19

№	Основна тема (кит.)	Переклад	Кількість публікацій
28	舆论战	Інформаційна війна	18
29	供应链	Ланцюги постачання	18
30	中欧关系	Китайсько-європейські відносини	18
31	全球	Глобальний	17
32	能源合作	Енергетичне співробітництво	17
33	安全治理	Управління безпекою	17
34	中俄能源合作	Китайсько-російське енергетичне співробітництво	17
35	俄美关系	Російсько-американські відносини	16
36	新形势下	У нових умовах	16
37	欧洲一体化	Європейська інтеграція	15
38	影响研究	Дослідження впливу	15

Джерело: CNKI

Розподіл початкових чотирьох рубрик є особливо показовим: дві з них безпосередньо стосуються російсько-української війни (“російсько-український конфлікт” та “українська криза”), а ще дві – її основних учасників (“Росія” та “Україна”). Разом ці чотири рубрики охоплюють 1937 згадок у досліджуваному корпусі. Загалом 38 основних тем розподіляються за такими кластерами, які чітко визначають наукові інтереси китайських дослідників у вивченні російсько-української війни:

1) *Актори конфлікту* охоплюють теми, пов’язані безпосередньо з державами: “Росія”⁹ та “Україна”¹⁰. Така концентрація свідчить про те, що китайська наукова спільнота розглядає конфлікт передусім як взаємодію між державами-акторами. Частотність використання термінів “Росія” (541) та “Україна” (370) в основних рубриках свідчить про наявність значної асиметрії: згадки про Росію трапляються майже в півтора раза частіше, ніж про Україну. Це дає підстави припустити, що конфлікт розглядається передусім як дія Росії та меншою мірою як наслідок її дій для України. Такий підхід може бути зумовлений як історично сформованим інтересом китайських науковців до російської проблематики порівняно з українською, так і орієнтацією на стратегічне партнерство між Китаєм та Росією.

2) *Конфлікт і криза* охоплюють “українську кризу”¹¹, “російсько-український конфлікт”¹², “російсько-українську війну”¹³. Визначальним є контраст між частотністю використання термінів “російсько-український конфлікт” (533), “українська криза” (493) та “російсько-українська війна” (20) як позначень того самого явища. Ця асиметрія є статистично значущою, оскільки термін “війна” трапляється майже у 27 разів рідше, ніж “конфлікт”, і близько у 25 разів рідше за “кризу”. Така тенденція навряд чи є випадковою, вона є відображенням цілеспрямованої термінологічної стратегії, що узгоджується з офіційною позицією КНР. На думку Сюй Ю та Чжао Сіжу, «в китайському офіційному дискурсі систематично уникають поняття “війна” (戰爭), віддаючи перевагу терміну “українська криза” (乌克兰危机)...» [Xu, Zhao 2025, 1013]. До того ж використання термінів “конфлікт” чи “криза” дає змогу подати події як керований локальний конфлікт, а не повномасштабне вторгнення з усіма його правовими та моральними наслідками. Варто наголосити, що в семантичному плані для китайських дослідників “криза” охоплює також і поняття “війна” – вони розглядають її як продовження довготривалих суперечностей у відносинах між Україною та Росією. Спочатку термін “українська криза” був застосований китайськими науковцями для аналізу внутрішньополітичної ситуації в Україні 2004 року [张健 2004, 37–38], а згодом – і щодо загострення українсько-російських відносин у 2014 році.

3) *Геополітика та стратегія* охоплюють такі поняття, як “геополітика”¹⁴, “гра великих держав”¹⁵, “великі зміни”¹⁶, “геополітичні ризики”¹⁷, “Крим”¹⁸, “у нових умовах”¹⁹ і “після Холодної війни”²⁰. Особливе значення має концепт “великі зміни” – офіційний термін у КНР для позначення зрушень у світовому порядку, що пов’язані зі згасанням американського впливу та зміцненням незахідних центрів сили. Згідно з дослідженнями М. Пуранена, китайські наукові дискусії щодо “великих змін” зосереджуються на посиленні геополітичної поляризації (阵营化 *чженьїн хуа*), зростанні деглобалізаційних процесів і піднесенні країн “Глобального Півдня” [Puranen 2025]. Використання терміна “великі зміни”, характерне для риторики голови КНР Сі Цзінпїна, вказує на те, що китайські науковці розглядають конфлікти як ознаку структурної перебудови глобальної системи. Своєю чергою поняття “гра великих держав” відображає реалістичний погляд, у якому конфлікт сприймається передусім як конкуренція між США та Росією, а не як агресія однієї держави проти іншої. Цікаво зазначити, що в академічних дослідженнях “Крим” згадується лише у 22 публікаціях, що значно менше, ніж очікувалося з огляду на важливість його анексії у 2014 році для міжнародного права та безпеки Індо-Тихоокеанського регіону. Це може свідчити про те, що “Кримський прецедент” не є центральним елементом китайської наукової аналітики, ймовірно через небажання обговорювати територіальні питання в контексті можливого застосування до ситуації з Тайванем.

4) *Безпека* розглядається комплексно, охоплюючи “продовольчу безпеку”²¹, “енергетичну безпеку”²², “управління безпекою”²³, “військові дії”²⁴, “безпілотники”²⁵ та “військові операції, відмінні від війни”²⁶. Зростає увага до продовольчої безпеки демонструє зацікавленість китайських науковців у дослідженні глобальних логістичних систем постачання зерна, у яких Росія та Україна відіграють значну роль. Захоплення розвитком подій навколо безпілотних літальних апаратів в українському конфлікті зумовлено прагненням вивчити набутий досвід для аналізу перспектив у контексті можливих сценаріїв на Тайванській протоці. Обговорення військових операцій, відмінних від війни, відображає інтерес до осмислення новітніх тенденцій гібридної війни.

5) *Міжнародні відносини* охоплюють спектр двосторонніх і багатосторонніх зв’язків: “китайсько-російські відносини”²⁷, “Один пояс, один шлях”²⁸, “китайсько-європейські відносини”²⁹, “Центрально-Східна Європа”³⁰, “Туреччина”³¹, “російсько-американські відносини”³², “адміністрація Байдена”³³, “Трамп”³⁴. Постійна увага до ініціативи “Один пояс, один шлях” підкреслює аналіз конфлікту китайськими дослідниками в контексті його наслідків для інфраструктурних та торговельних проєктів КНР у Євразії. Акцентування Центрально-Східної Європи та Туреччини демонструє зацікавленість Китаю в державах, що розглядаються як ключові фактори впливу в постбіполярному світі. Варто зазначити, що посилення на “Трампа” зустрічається частіше “адміністрації Байдена” (38 проти 20), що відображає інтерес до змін у внутрішній політиці США та їхнього впливу на перебіг російсько-української війни з огляду на трансформацію американського зовнішньополітичного курсу. Сфера “китайсько-російських відносин” є значущою дослідницькою темою, що вказує на китайське академічне осмислення стратегічного партнерства з Росією та його наслідків для міжнародного іміджу Піднебесної.

6) *Економіка та санкції* об’єднують “економічні санкції”³⁵, “фінансові санкції”³⁶, “природний газ”³⁷, “економіку Росії”³⁸, “ланцюги постачання”³⁹. Вплив санкцій на економіку Росії, зокрема фінансові обмеження та скорочення експорту природного газу, набуває особливого значення в контексті потенційної загрози вторинних санкцій щодо Китаю з боку США та ЄС у зв’язку з його відносинами з Росією. Дослідження цього питання є важливим для китайських науковців, оскільки дає змогу оцінити ризики власної зовнішньої торгівлі та розробити стратегії адаптації до нових економічних реалій⁴⁰. Особлива увага приділяється вивченню механізму SWIFT-санкцій і його

У поданій нижче таблиці представлено перелік найбільш тісно пов'язаних термінів.

Табл. 4. Найбільш тісно пов'язані терміни (I)

Ранг	Пара термінів	Значення
1	Українська криза ↔ Росія	63
2	Українська криза ↔ Україна	49
3	Російсько-український конфлікт ↔ Росія	41
4	Україна ↔ Росія	26
5	Продовольча безпека ↔ Російсько-український конфлікт	16
6	Україна ↔ Російсько-український конфлікт	13
7	Геополітика ↔ Українська криза	10
8	Економічні санкції ↔ Росія	9
9	Гра великих держав ↔ Українська криза	9
10	Фінансові санкції ↔ Росія	9
11	Безпілотники ↔ Російсько-український конфлікт	8
12	Китайсько-російські відносини ↔ Росія	7
13	Геополітика ↔ Україна	7
14	Гра великих держав ↔ Україна	6
15	Економіка Росії ↔ Росія	6
16	Економічні санкції ↔ Російсько-український конфлікт	6
17	Продовольча безпека ↔ Українська криза	6

Джерело: CNKI

Найвище значення спільного вживання (63) в парі “Українська криза ↔ Росія” свідчить про майже нерозривний зв'язок цих двох концептів у досліджуваних текстах, оскільки автори постійно аналізують кризу крізь призму ролі Росії. Далі “Україна” найчастіше поєднується з “Росія” (26) та “російсько-український конфлікт” (13). У зворотному напрямку “Україна”, відповідно до даних, найчастіше асоціюється з “українською кризою” (49), “геополітикою” (7) та “грою великих держав” (6). Це вказує на те, що “Україна” як тематичний вузол пов'язана передусім із самим конфліктом, а не з “Росією” як суб'єктом. Спільне вживання “фінансових санкцій” обмежене лише “Росією” (9), і вони не мають значущих зв'язків з “Україною”. Аналогічна картина спостерігається щодо “економічних санкцій”, де їхній найбільший взаємозв'язок – з “Росією” (9). Це свідчить про те, що проблематика санкцій у китайській науці розглядається не як елемент захисту України, а як наслідки для Росії. Найтісніші зв'язки “гра великих держав” має з “українською кризою” (9) та “Україною” (6), що підтверджує домінуючий геополітичний наратив: конфлікт осмислюється передусім як епізод у глобальному суперництві між великими державами.

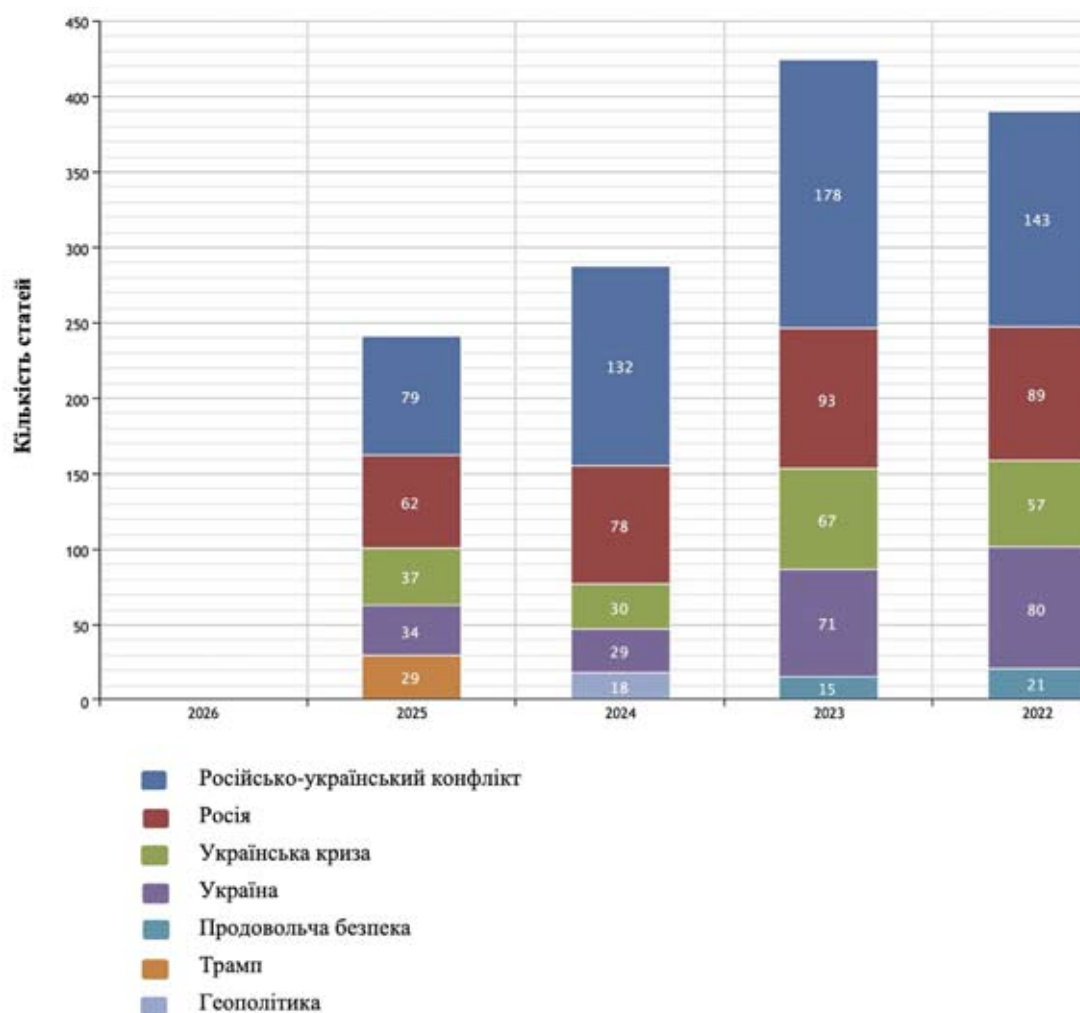
Деякі термінологічні пари мають особливу аналітичну цінність для розуміння інтересів китайських учених у дослідженні російсько-української війни. “Продовольча безпека ↔ російсько-український конфлікт” (16) відображає зацікавленість у глобальних продовольчих ланцюжках, а також залежності країн Африки та Азії від зернового імпорту з України й Росії. “Безпілотники ↔ російсько-український конфлікт” (8) вказує на технологічний і воєнний аналіз. “Китайсько-російські відносини ↔ Росія” (7) демонструє порівняно помірний показник, що може свідчити про обережність авторів у дослідженні відносин стратегічних партнерів. Кілька термінів, попри їхню декларовану важливість, мають нульове або мінімальне значення в матриці: “великі зміни”, “Європа”, “адміністрація Байдена”, “геополітичні

ризикі”, “військові операції, відмінні від війни”. Це може означати, що ці терміни часто використовуються ізольовано або рідко поєднуються з іншими термінами з переліку. Вони є новими / рідкісними в корпусі досліджень, а також можуть бути похідними синонімами, значення яких вже охоплено іншими формулюваннями. Важливим є той факт, що в матриці взагалі немає термінів “НАТО” та “Захід”. Це свідчить про те, що в китайськомовному академічному середовищі НАТО розглядається як фон російсько-українського конфлікту, а не як самостійний актор.

2.3. Еволюція термінологічних преференцій і тематичних акцентів основних тематичних рубрик

Перехресний аналіз основних рубрик⁴⁸ дає змогу простежити еволюцію термінологічних преференцій та тематичних акцентів у дослідженнях китайських учених щодо російсько-української війни протягом періоду повномасштабного вторгнення Росії в Україну (2022–2025 роки). Сукупний масив публікацій, що налічує 1342 бібліографічні одиниці (табл. 5), демонструє виражену нелінійну динаміку.

Табл. 5. Динаміка основних тематичних рубрик

Джерело та візуалізація: CNKI

Домінантною рубрикою протягом аналізованого періоду є “російсько-український конфлікт”, яка акумулює 39,6 % сукупного масиву. Питома вага цієї рубрики коливається від 36,7 % (2022 рік) до 46 % (2024 рік), що вказує на її стабільність як

термінологічного ядра дискурсу; зафіксовано незначне зменшення у 2025 році до 32,8 %. “Росія” посідає друге місце (24 %), з питомою вагою, що коливається від 21,9 % (2023 рік) до 27,2 % (2024 рік). Попри абсолютний спад кількості публікацій, зберігається концентрація навколо конфліктного фрейму. Водночас це може бути першою ознакою того, що китайські вчені можуть перейти до інших концептуальних рамок дослідження цієї теми.

“Україна” й “українська криза” демонструють подібні тенденції динаміки. Категорія “Україна”, як окремий опис, виявляє найрізкішу відносну деградацію: від 80 статей (20,5 %) у 2022 році до 29 статей (10,1 %) у 2024 році – скорочення більш ніж удвічі за два роки. Це може бути інтерпретовано як переорієнтація дослідницьких фреймів від країни-об’єкта до конфлікту-процесу. У 2025 році рубрика дещо відновлює позиції (34 статті, 14,1 %), проте не досягає початкових показників. Водночас “українська криза” демонструє V-подібну траєкторію з меншою амплітудою зниження – від 57 статей (14,6 %) у 2022 році до 30 статей (10,5 %) у 2024 році зі значним відновленням до 37 статей (15,4 %) у 2025 році. Сукупна питома вага обох “українських” рубрик скорочується від 35,1 % у 2022 році до 29,3 % у 2025 році.

“Продовольча безпека” постає як окремий тематичний маркер, що ідентифікує контекстуальний інтерес китайських учених у вивченні російсько-української війни. Вона фіксується в періоді 2022–2023 років із порівняно стабільним показником (від 21 до 15 статей), не з’являючись у період 2024–2025 років. Це узгоджується зі стабілізацією глобальних зернових ринків і поступовим послабленням сприйманої загрози продовольчій безпеці Китаю. “Геополітика” фіксується лише у 2024 році (18 статей, що становить 6,3 %), що може свідчити про короткотривалу тематичну диверсифікацію на тлі зниження загальної публікаційної активності. Її поява саме у 2024 році – у рік виборів у США та активних мирних ініціатив – може вказувати на прагматичний пошук ширших концептуальних рамок у китайській науковій думці. “Трамп” уперше з’являється у 2025 році (у 29 статтях, що становить 12 %) та фактично витісняє собою “геополітику”. Це є очевидним відображенням переорієнтації дослідницького інтересу: від аналізу конфлікту як такого до аналізу зовнішнього чинника, здатного на нього впливати.

2.4. Аналіз вторинних тематичних рубрик

Вторинні теми CNKI – це додаткові тематичні рубрики, що присвоюються публікаціям на додаток до основних. Вони фіксують як власне предмет статті, так і ширший контекст дослідження, що робить їх особливо цінними для бібліометричного аналізу. Вторинні теми доповнюють картину дослідницьких пріоритетів китайських учених, даючи змогу виявити більш деталізовано їхні тематичні акценти. Увага до цього нижнього рівня дає можливість розкрити низку важливих нюансів, непомітних на рівні основних тематичних рубрик.

Таблиця 6. Вторинні теми досліджень

№	Вторинна тема (кит.)	Переклад	Кількість публікацій
1	俄罗斯	Росія	641
2	乌克兰危机	Українська криза	413
3	乌克兰	Україна	270
4	俄乌冲突	Російсько-український конфлікт	265
5	地缘政治	Геополітика	150
6	俄罗斯联邦	Російська Федерація	134
7	克里米亚	Крим	119
8	乌克兰人	Українці	65
8	美俄关系	Американсько-російські відносини	54

№	Вторинна тема (кит.)	Переклад	Кількість публікацій
9	中俄关系	Китайсько-російські відносини	52
9	能源安全	Енергетична безпека	51
10	北极地区	Арктичний регіон	49
11	特朗普	Трамп	47
12	俄美关系	Російсько-американські відносини	46
13	中美关系	Китайсько-американські відносини	46
14	大国博弈	Гра великих держав	43
15	军事行动	Військові дії	42
16	欧洲安全	Європейська безпека	39
17	亚努科维奇	Янукович	38
18	欧亚经济联盟	Євразійський економічний союз	37
19	大国竞争	Суперництво великих держав	35
20	液化天然气	Зріджений природний газ	34
21	全球治理	Глобальне управління	32
22	俄欧关系	Російсько-європейські відносини	32
23	能源转型	Енергетична трансформація	31
24	社交媒体	Соціальні медіа	30
25	无人机	Безпілотники (БПЛА)	30
26	中俄两国	Китай і Росія	30
27	中欧关系	Китайсько-європейські відносини	29
28	北约东扩	Розширення НАТО на Схід	29
29	粮食安全	Продовольча безпека	28
30	经济制裁	Економічні санкції	27
31	莫斯科	Москва	26
32	俄罗斯经济	Економіка Росії	26
33	顿涅茨克	Донецьк	25
34	军事援助	Військова допомога	25
35	核武器	Ядерна зброя	24
36	美欧关系	Американсько-європейські відносини	23
37	中东欧国家	Країни Центральної та Східної Європи	23

Джерело: CNKI

У сукупності 37 вторинних тем, зафіксованих у таблиці 6, налічують від 23 до 641 публікації та охоплюють п'ять кластерів.

1) *Актори / регіональний вимір* – “Росія”⁷⁴⁹, “Російська Федерація”⁷⁵⁰, “Україна”⁷⁵¹, “Євразійський економічний союз”⁷⁵², “Арктичний регіон”⁷⁵³, “Країни Центральної та Східної Європи”⁷⁵⁴, “Крим”⁷⁵⁵, “Донецьк”⁷⁵⁶, “Арктичний регіон”⁷⁵⁷, “українці”⁷⁵⁸, “Трамп”⁷⁵⁹, “Янукович”⁷⁶⁰, “Москва”⁷⁶¹. Кількісне переважання цього кластера зумовлене тим, що він фіксує ключових учасників і символічні локуси конфлікту, які слугують обов’язковим контекстним маркером для значної частини публікацій на цю тематику. Рубрика “Євразійський економічний союз” (37) є одним із найбільш концептуально навантажених вторинних маркерів. Наявність окремої рубрики для регіонального інтеграційного проекту РФ у публікаціях про збройний конфлікт сигналізує про кілька аналітичних підходів: оцінку довгострокових наслідків ослаблення Росії для постсовєтських інтеграційних структур; аналіз альтернативних транспортних і логістичних маршрутів для Китаю через держави-члени ЄвразЕС; а також дослідження гео економічного вакууму, що утворюється на пострадянському просторі за умов подальшого занепаду російської гегемонії. Професор Фен Юйцзюнь із

Пекінського університету прогнозує, що інститути євразійської інтеграції на чолі з РФ (СНД, ЄврАзЕС, ОДКБ) зіткнуться з дедалі більшою нерелевантністю [冯玉军 2024]. Таке бачення безпосередньо визначає академічний інтерес до цієї проблеми. Рубрика “Арктичний регіон” (49) є одним із найяскравіших прикладів вторинної теми, що виходить далеко за межі безпосередньої тематики конфлікту. Арктика наявна в цьому дослідницькому полі з кількох причин: по-перше, Росія є ключовим виробником і постачальником зрідженого газу з арктичних родовищ; по-друге, геополітичне ослаблення Росії несе наслідки для арктичної нормативної бази та режимів арктичної кооперації; по-третє, Китай позиціонує себе як “приарктичну державу” і просуває проєкт власного арктичного транзиту (“Полярний шовковий шлях”) як альтернативного логістичного маршруту на тлі нестабільності сухопутних коридорів через Росію. З огляду на те, що рубрика “Арктичний регіон” за частотою (49) перевищує “ядерну зброю” (24) і “розширення НАТО” (29), можна стверджувати, що стратегічне значення арктичних ресурсів і маршрутів є більш актуальним предметом розгляду для китайських учених, ніж безпосередні параметри воєнно-безпекового конфлікту. Вторинна тема “Трамп” (47) фіксує ретельний моніторинг змін у зовнішньополітичному курсі США в контексті конфлікту. Поява цієї рубрики – власне ім’я чинного президента США – серед вторинних тем свідчить про те, що китайські дослідники розглядають зміну адміністрацій у Вашингтоні як структурно значущу зміну для динаміки російсько-української війни та ширше для системи американсько-китайських і американсько-російських відносин. Це відображає загальну риторику китайського академічного дискурсу щодо “системної непослідовності” американської зовнішньої політики. Рубрика “Янукович” (38) вказує на суттєвий пласт досліджень, присвячених подіям 2014 р. та їхнім початкам – Революції Гідності, проблемі легітимності зміни влади та початковій хвилі кризи на Донбасі та в Криму. Наявність цієї рубрики підкреслює, що китайські науковці осмислюють збройний конфлікт як процес із глибшими структурними коренями, що сягає щонайменше 2013–2014 років, а не є суто продуктом повномасштабного вторгнення 2022 р.

2) *Двосторонні відносини* – “американсько-російські відносини”⁶², “китайсько-російські відносини”⁶³, “китайсько-американські відносини”⁶⁴, “російсько-європейські відносини”⁶⁵, “Китай і Росія”⁶⁶, “китайсько-європейські відносини”⁶⁷, “американсько-європейські відносини”⁶⁸. Аналіз вторинних тем у цьому кластері виявляє принципову закономірність: найбільша група публікацій осмислює конфлікт крізь призму тріади США – РФ – КНР, а не через безпосередню діаду Росія – Україна. Теми “американсько-російських відносин” (54) та “російсько-американських відносин” (46) є провідними в цьому блоці – разом вони перевищують частоту теми “китайсько-російські відносини” (52). Ця асиметрія дає підстави стверджувати, що китайські дослідники розглядають конфлікт передусім як проксі-зіткнення між США / НАТО та Росією, а не як двосторонній територіальний спір між суверенними державами. Водночас наявність тем “китайсько-американські відносини” (46) та “китайсько-європейські відносини” (29) засвідчує пильну увагу китайської академічної спільноти до наслідків конфлікту для власного зовнішньополітичного позиціонування. Порівняно скромні показники теми “американсько-європейські відносини” (23) водночас сигналізують про те, що трансатлантична єдність перебуває в полі зору дослідників, хоч і посідає периферійне місце, як порівняти з американсько-китайською та китайсько-російською дипломатичними осями.

3) *Геополітика* – “геополітика”⁶⁹, “гра великих держав”⁷⁰, “суперництво великих держав”⁷¹, “глобальне управління”⁷². Серед вторинних тем найбільш помітним є існування двох термінологічно відмінних рубрик, що позначають конкурентне протистояння держав: “гра великих держав” (43) та “суперництво великих держав” (35).

Обидва ці поняття відображають кардинальне переосмислення структури міжнародних відносин у китайській академічній думці. Якщо “гра” (博奕 *бо’ї*) підкреслює динамічний і нелінійний характер силового суперництва, то “суперництво” (竞争 *цзінчжен*) більше відповідає реалістичній концепції суперництва на рівні структури. Показово, що разом ці дві рубрики з’являються значно частіше, ніж у будь-яких інших регіональних конфліктних контекстах. Окремо виділяється рубрика “глобальне управління” (32), яка свідчить про те, що частина авторів аналізує конфлікт не в дусі реалістичного суперництва, а крізь призму інституційної кризи глобального порядку. Китайські науковці просувають концепцію “спільноти єдиної долі людства” як альтернативу західній моделі. Відповідно, рубрика “глобальне управління” маркує дослідницький напрям, що поєднує їхню критику “гегемоністської поведінки США” з “конструктивними” китайськими пропозиціями щодо реформування міжнародних інститутів.

4) *Енергетика і продовольча безпека* – “енергетична безпека”⁷³, “зріджений природний газ”⁷⁴, “енергетична трансформація”⁷⁵, “економічні санкції”⁷⁶, “економіка Росії”⁷⁷, “продовольча безпека”⁷⁸. Цей кластер є найбільш диверсифікованим за змістовим наповненням. Рубрика “енергетична безпека” (51) очікувано посідає провідне місце, проте особливого аналітичного значення набувають три нюанси. По-перше, окрема рубрика “зріджений природний газ” (34) свідчить про те, що китайські дослідники фіксують структурний зсув у глобальній торгівлі зрідженим природним газом, спричинений відмовою Європи від російського трубопроводного постачання та переорієнтацією Росії на азійські ринки. Феномен гемісферизації енергетики, де Росія формує “азійське коло” постачань, а Захід диверсифікується на американський зріджений природний газ, досліджується китайськими науковцями як модель структурного розколу глобальної економіки. По-друге, рубрика “енергетична трансформація” (31) виявляє стратегічний горизонт аналізу: санкційна війна розглядається не лише як тактичний інструмент тиску на Росію, а і як каталізатор прискореного переходу до відновлюваних джерел енергії та диверсифікації постачальників. Китайські науковці підкреслюють потребу реформування глобальних енергосистем і прискорення впровадження нової енергетики як стратегічної відповіді на зростання геополітичних ризиків. “Продовольча безпека” (28) наявна як самостійна рубрика та відображає усвідомлення Китаєм власної вразливості в контексті порушення постачання зернових із зони конфлікту. Зокрема, у працях особлива увага приділяється катастрофічному впливові конфлікту на африканські країни, що є основними імпортерами пшениці та добрив з Росії й України.

5) *Безпека, військова тематика та інформаційна війна* – “військові дії”⁷⁹, “безпілотники (БПЛА)”⁸⁰, “ядерна зброя”⁸¹ та “соціальні медіа”⁸². Рубрика “військові дії” (42) містить низку концептуально важливих акцентів щодо безпекових питань. Рубрика “безпілотники (БПЛА)” (30) свідчить про значний академічний інтерес до технологій безпіотної зброї. Рубрика “ядерна зброя” (24) відображає аналіз китайськими дослідниками ризиків порушення режиму нерозповсюдження ядерної зброї та ролі ядерного стримування у формуванні архітектури постконфліктної безпеки. Імовірно, невисокий показник публікацій цієї надзвичайно важливої тематики відображає певні обмеження для публічного аналізу ядерних сценаріїв у рамках офіційно санкціонованого академічного дискурсу. “Розширення НАТО на Схід” (29) є ще однією нюансованою рубрикою: вона фіксує не просто причинно-наслідкові аргументи щодо початку конфлікту, а глибшу дискусію про трансформацію архітектури безпеки в Євразії після 2022 року. Аналіз китайського академічного дискурсу виявляє однастайність у тому, що розширення НАТО є “єдиною причиною” конфлікту, що не так відображає реальний науковий консенсус, як маркує офіційно санкціонований дискурс. Рубрика “Соціальні медіа” (30) – попри порівняно скромну кіль-

Насамперед визначимо частоту спільної зустрічальності терміна з усіма іншими, рейтингування якої наведено в нижчеподаній таблиці щодо вторинних тем.

Табл. 8. Найбільш тісно пов'язані пари термінів (II)

Ранг	Пара термінів	Значення
1	Україна ↔ Росія	85
2	Українська криза ↔ Росія	78
3	Крим ↔ Росія	39
4	Російсько-український конфлікт ↔ Росія	31
5	Геополітика ↔ Росія	28
6	Українська криза ↔ Крим	23
7	Російська Федерація ↔ Росія	21
8	Російська Федерація ↔ Українська криза	20
9	Американсько-російські відносини ↔ Росія	16
10	Американсько-російські відносини ↔ Українська криза	16
11	Китайсько-російські відносини ↔ Росія	14
12	Росія ↔ енергетична безпека	14
13	Геополітика ↔ Російсько-український конфлікт	14
14	Геополітика ↔ Українська криза	13
15	Українці ↔ Українська криза	12
16	Крим ↔ Україна	12

Джерело: база даних CNKI

Найвищий показник у матриці має пара “Україна ↔ Росія” (85) – абсолютна домінанта корпусу. Очевидно, ця пара охоплює найширший тематичний спектр: загальноаналітичні статті про двосторонні відносини та про природу конфлікту і його суб’єктів. Висока частота вживання свідчить про те, що “Україна” використовується як самостійна тематична рубрика поряд із “Росією”, а не лише у складі складених рубрик – на відміну від “українська криза” чи “українсько-російський конфлікт”. Це означає, що значна частина публікацій розглядає Україну передусім як об’єкт / суб’єкт конфлікту, а не як самостійного актора. Друга за частотою пара – “українська криза ↔ Росія” (78), яка вказує на тенденцію розглядати “Росію” як центрального актора цієї кризи. До неї додається й пара “Російська Федерація ↔ українська криза” (20), оскільки два варіанти назви позначають одну країну, що відображається в парі “Російська Федерація ↔ Росія”. Отже, з урахуванням цього на перше місце виходить пара “українська криза ↔ Росія / Російська Федерація” із загальним показником (98). Третя за величиною пара – “Крим ↔ Росія” (39) – є найважливішим маркером у матриці: її частота спільної зустрічальності з “Росією” перевищує частоту з “Україною”, тобто “Крим ↔ Україна” (39 проти 12). Це відображає характерну для китайської академічної літератури тенденцію аналізувати “кримське питання” переважно крізь призму дій Росії, а не з позицій українського суверенітету. Висока спільна зустрічальність пари “російсько-український конфлікт ↔ Росія” (31) вочевидь демонструє використання більш нейтрального і юридично менш навантаженого терміна “конфлікт”, а не “війна” для позначення конфлікту з позицій Росії як основного актора. Пара “геополітика ↔ Росія” (28) свідчить про те, що значна частина наукових публікацій розглядає конфлікт у ширшому геополітичному контексті – теорії геополітики, концепції сфер впливу та балансу сил у Євразії. Пара “українська криза ↔ Крим” (23) вказує на

розуміння китайськими вченими російської анексії Криму як насамперед результату внутрішньополітичної кризи в Україні. Сюди ж належать ще дві пари з однаковим частотним показником – “українці ↔ українська криза” та “Крим ↔ Україна”.

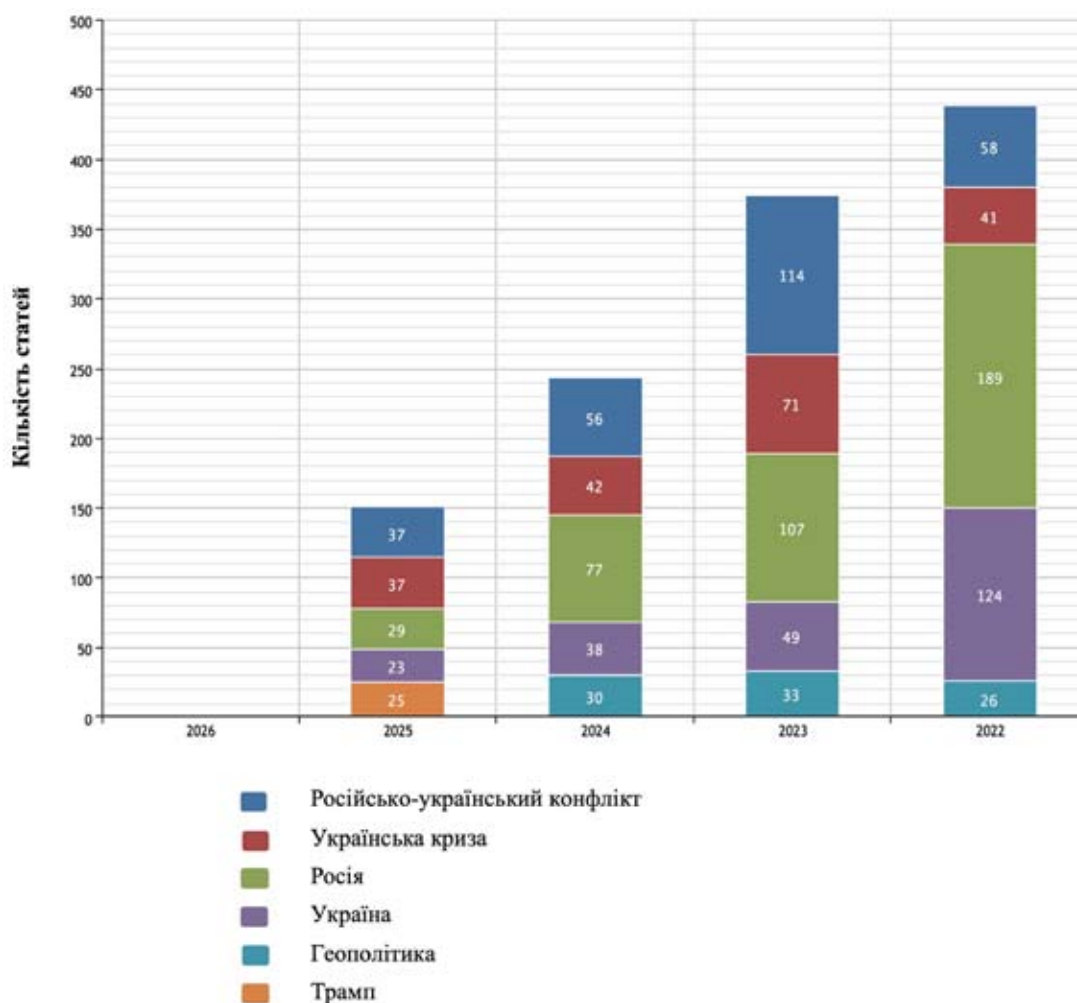
Пари “американсько-російські відносини ↔ Росія” та “американсько-російські відносини ↔ українська криза” мають ідентичний частотний показник – 16. Це вказує на стійкий тематичний блок публікацій, у яких російсько-українська війна аналізується крізь призму американсько-російського суперництва. Наявність синонімічного терміна “російсько-американські відносини” в парах з “українською кризою” (9), “Україною” (4), “російсько-українським конфліктом” (3) та “геополітикою” (2) підтверджує системний інтерес до цього двостороннього виміру. Пара “китайсько-російські відносини ↔ Росія” (14) свідчить про значну частку китайських досліджень, у яких російсько-українська війна постає тлом для аналізу стану партнерства КНР та РФ в умовах західного тиску. Геополітичний аспект є однією з найпоширеніших тем у китайській аналітиці, про що свідчать пари “геополітика ↔ російсько-український конфлікт” (14) та “геополітика ↔ українська криза” (13). Китайські науковці схильні до реалістської парадигми, зокрема неокласичного реалізму або китайської школи геополітики, у якій конфлікт пояснюється розширенням НАТО, боротьбою за сфери впливу та стратегічною глибиною. Водночас серед найбільш частотних пар наявна й пара, що відображає прагматичний вимір наслідків російсько-української війни, – це “Росія ↔ енергетична безпека” (14).

Серед пар з меншими або периферійними показниками частотності, але важливих для нашого аналізу слід зазначити такі. Пара “Янукович – Крим” (11) зустрічається переважно в контексті подій 2013–2014 років, а саме Революції Гідності та російської анексії Криму, що зумовлено значною кількістю публікацій у вибірці CNKI, присвячених початковій фазі конфлікту. Порівняно високий показник для пари “військові дії – Україна” (10) за порівняно низької частотності терміна “військові дії” в матриці свідчить про те, що цей термін переважно пов’язується з Україною як актором безпосередніх бойових дій. Термін “Розширення НАТО на Схід” утворює окремі кластери: “Розширення НАТО на Схід ↔ Росія” (9), “Розширення НАТО на Схід ↔ українська криза” (7) та інші, що відображають наратив “безпекових дилем” і сприйняття розширення НАТО як причини кризи в китайській академічній літературі. Цей дискурс близький до російської риторики, проте переважає в роботах, які формально не посідають проросійської позиції, а використовують концептуальний апарат реалістської безпекової теорії. Низькі показники частотності терміна “Трамп” (від 2 до 5) вказують на його переважно контекстуальний характер протягом періоду дослідження. Термін “Гра великих держав” частіше поєднується з “Росією” (8), що підкреслює стратегічний, агентивний аспект цієї рамки, тоді як термін “суперництво великих держав” частіше пов’язується з “українською кризою” (7), що може вказувати на його тяжіння до системного, структурного аналізу. Термін “Євразійський економічний союз” утворює пари з “українською кризою” (6), “Росією” (5), “Кримом” (3), “американсько-російськими відносинами” (2), “російсько-американськими відносинами” (2), відбиваючи традиційну аналітичну рамку в китайських дослідженнях для пояснення Євромайдану крізь призму конкуренції інтеграційних проєктів – Європейського Союзу та Євразійського економічного союзу.

2.6. Еволюція термінологічних преференцій і тематичних акцентів вторинних рубрик

Перехресний аналіз вторинних рубрик дає змогу отримати додаткові дані щодо еволюції терміносистем та тематичних акцентів у дослідженнях російсько-української війни китайськими вченими протягом повномасштабного вторгнення Росії в Україну (2022–2025 роки) (табл. 9).

Табл. 9. Динаміка вторинних тематичних рубрик

Джерело та візуалізація: CNKI

Найбільш показовою аналітичною картиною, що відкривається при перехресному зіставленні рубрик, є кардинальна інверсія панівної стратегії рубрикування між 2022 і 2023 роками. У 2022 році публікаційний масив організувався насамперед навколо акторів: рубрика “Росія” утримувала абсолютну першість із часткою 43,2 % (189 статей), а рубрика “Україна” посідала другу позицію – 28,3 % (124 статті). У сукупності ці дві країноцентричні рубрики охоплювали 71,5 % усього масиву. Натомість рубрика “російсько-український конфлікт”, що безпосередньо номінує характер подій, посідала лише третє місце – 13,2 % (58 статей). Уже у 2023 році відбувається якісний перелом: рубрика “російсько-український конфлікт” виходить на перше місце з часткою 30,5 % (114 статей), тоді як рубрика “Росія” відступає на друге – 28,6 % (107 статей). Частка “України” скорочується майже втричі, з 28,3 % до 13,1 %, що свідчить про зміщення фокуса від вивчення окремих акторів до аналізу самої конфліктної динаміки. Ця картина фіксує принципово важливий концептуальний зсув у китайських дослідженнях: у 2022 році переважала категоризаційна логіка “держава як об’єкт аналізу”, тоді як із 2023 року утверджується логіка “конфлікт як об’єкт аналізу”. Тобто спочатку тема прив’язувалася до наявних рубрик (країнознавчих), а згодом формувався власний термінологічний апарат.

Упродовж аналізованого періоду спостерігається зростання частки рубрики “російсько-український конфлікт” із 13,2 % (2022 рік) до 30,5 % (2023 рік), після чого

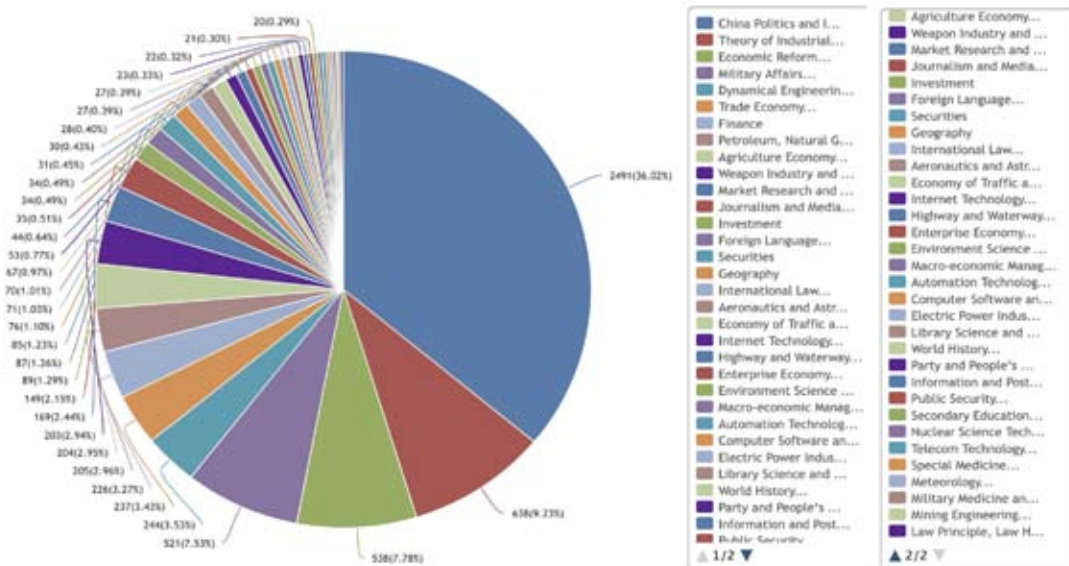
вона утримується на рівні 23,0–24,5 % протягом 2024–2025 років. Це свідчить про усталення вказаного терміна як нормативного в академічному дискурсі. За результатами чотирьох років рубрика акумулювала 265 статей (22,0 % від загального обсягу), ставши другою за значущістю. Прикметним є й те, що рубрика “українська криза” демонструє найбільшу відносну стабільність: після збільшення з 9,4 % (2022) до 19 % (2023) її частка утримується на рівні 17,3 % (2024), сягаючи 24,5 % у 2025 р. (паритет з “російсько-українським конфліктом” – по 37 публікацій). Водночас сукупна частка акторних рубрик (“Росія”, “Україна” та “геополітика”) скорочується від 77,4 % у 2022 році до 34,4 % у 2025 році, що вказує на поступове витіснення інструментальних рубрик тими, які безпосередньо номінують предмет дослідження. Поява нової рубрики “Трамп” (у 2025 році – частка 16,6 %, 25 статей) та водночас зникнення рубрики “геополітика” після стабільної наявності у 2022–2024 роках (відповідно 26, 33 і 30 статей) є особливо показовими. Це дає підстави припустити, що геополітичні сюжети були реінтерпретовані в межах нової рубрики “Трамп”, яка у 2025 році, по суті, стала синонімом геополітичного переформатування. Усі ці аспекти визначають концептуальну вісь китайських наукових досліджень: *конфлікт – криза – американський фактор*.

3. Дисциплінарний розподіл публікацій

3.1. Галузева структура дослідницького корпусу

Дослідження дисциплінарної структури академічного корпусу є необхідною передумовою для розуміння аналітичних підходів, якими оперує наукова спільнота в осмисленні певного об’єкта вивчення. Бібліометричний аналіз розподілу публікацій щодо російсько-української війни (2014–2025) у базі даних CNKI дає змогу реконструювати галузеву архітектуру відповідної дослідницької сфери в китайській науці, яка охоплює 64 дисципліни (табл. 10).

Табл. 10. Розподіл публікацій за дисциплінами

Джерело та візуалізація: CNKI

Першою визначальною ознакою досліджуваного корпусу є висока концентрація публікацій у кількох провідних дисциплінах на тлі значної міждисциплінарної дисперсії. Лише чотири напрями – “політика Китаю та міжнародні відносини” (2491 публікація, 36,02 %), “теорія промислової економіки” (638 публікацій, 9,23 %), “економічна реформа” (538 публікацій, 7,78 %) та “військові справи” (521 публікація, 7,53 %) – охоплюють разом 60,56 % загального корпусу. Водночас решта дисциплін

рівномірно розподіляють між собою близько 39,44 % публікацій, причому жодна з них не перевищує позначки 3,53 %. Така структура вказує на ядро-периферійну організацію дослідницького поля. Всі публікації формують декілька кластерів: політична наука та міжнародні відносини; економічні науки; військові та оборонні студії; енергетика, ресурси й транспортна інфраструктура; технічні та інженерні науки; гуманітарні та соціально-комунікативні науки; а також малі дисципліни та спеціалізовані галузі.

Найважливіший кластер – *політична наука та міжнародні відносини*, де абсолютно домінує “політика Китаю та міжнародні відносини” (36,02 %), що визначає засадничий аналітичний горизонт усього масиву. Ця дисципліна охоплює дослідження в галузі теорії міжнародних відносин, безпекових студій, порівняльної політології та зовнішньополітичного аналізу. Домінування цієї сфери свідчить про те, що китайські науковці розглядають російсько-українську війну як геополітичне явище – вияв трансформації міжнародного порядку, зіткнення великодержавних інтересів і кризи системи глобального управління. Показово, що “міжнародне право” (71 публікація, 1,03 %) посідає значно скромніше місце, вказуючи на відносно слабе юридичне забезпечення китайського аналізу конфлікту, як порівняти з його реалістично-геополітичними інтерпретаціями.

Кластер *економічних наук* є другим за чисельністю і формує понад 29 % корпусу. Його представленість відображає стійкий інтерес китайських науковців до економічних наслідків російсько-української війни, зокрема: трансформацій глобальних ланцюгів постачання, санкційного тиску на Росію та їхніх системних рикошетів для китайської та світової економіки, динаміки фінансових ринків, а також валютних і торговельних ефектів. “Теорія промислової економіки” (9,23 %) та “економічна реформа” (7,78 %), разом охоплюючи 17,01 %, свідчать про аналіз впливу конфлікту на промислову структуру та моделі економічного управління як у контексті Росії та України, так і в глобальному вимірі.

Військові та оборонні студії, третій за значенням кластер, об’єднують власне військово-наукові та оборонно-технологічні дисципліни. “Військова справа” (521 публікація, 7,53 %) засвідчує активний аналіз бойових дій у контексті оперативного мистецтва, тактики, воєнної стратегії й доктрин. “Оборонна промисловість і технології” (2,94 %) та “авіація і космонавтика” (1,01 %) зосереджені на технологічних аспектах збройного протистояння, зокрема ролі безпілотних авіаційних систем, ракетної зброї й космічно-розвідувального компонента. У сукупності цей кластер (11,48 %) вказує на значний аналітичний інтерес китайської військово-наукової спільноти до досвіду першої великої технологічної війни XXI століття.

Кластер *енергетика, ресурси та транспортна інфраструктура* (7,28 %) відображає вивчення ресурсно-енергетичних і логістичних аспектів конфлікту. Наявність нафтової та газової промисловості (2,96 %) зумовлена безпосереднім зв’язком між нафтогазовою геополітикою, трубопровідною інфраструктурою та динамікою конфлікту. “Сільськогосподарська економіка” (2,95 %) фіксує увагу до зернового чинника – глобальних продовольчих ринків, “зернової угоди” і блокади українського аграрного експорту. “Економіка дорожнього руху та транспорту” охоплює логістичні й транзитні аспекти.

Технічні й інженерні науки формують несподівано помітний кластер (5,82 %). Наявність “динамічної інженерії” (3,53 %) може відображати дослідження силових установок, енергетичних систем озброєнь та промислово-технологічних аспектів оборонної галузі. “Інтернет-технології” й “комп’ютерне програмне забезпечення” сигналізують про наукові пошуки в кібервимірах конфлікту, кібератаках і цифровому вимірі інформаційної війни.

Кластер *гуманітарних та соціально-комунікативних наук* (5,19 %) представлений медіа- та комунікативними студіями (“журналістика та ЗМІ”, 2,15 %), які досліджують наративи, пропаганду й інформаційне протистояння навколо російсько-

української війни. До цього ж кластера належать лінгвістичні та перекладознавчі роботи (“іноземні мови та літератури”, 1,26 %) і праці з геополітичної географії (“географія”, 1,1 %).

Останній кластер охоплює *малі дисципліни та спеціалізовані галузі*: “екологія”, “макроекономічне управління”, “ядерна наука і технологія”, “телекомунікаційні технології”, “спеціальна медицина”, “метеорологія”, “військова медицина”, “гірнича інженерія”, “принципи права” та “історія права”. У сукупності вони становлять незначну, проте аналітично показову частину корпусу (2,49 %). Наявність у ньому терміна “ядерна наука і технологія” свідчить про академічне фіксування ядерного виміру конфлікту (загрози навколо Запорізької АЕС та застосування ядерного шантажу). “Екологія” відображає екологічні наслідки, а “військова медицина” – санітарно-медичні аспекти збройного протистояння.

3.2. Рівні дослідження

Аналіз розподілу публікацій за дослідницькими рівнями дає змогу визначити сферу, у якій китайська наукова спільнота концептуалізує російсько-українську війну, – прикладну, галузеву, фундаментальну чи технологічну (табл. 11).

Табл. 11. Розподіл публікацій за дослідницькими рівнями

№	Рівень дослідження	Кількість статей	Частка (%)
1	Прикладні дослідження	1002	53,53
2	Дослідження політики сталого розвитку	241	12,87
3	Дослідження сталого розвитку промисловості	230	12,29
4	Дослідження індустрії доповненої реальності	88	4,70
5	Дослідження політики щодо доповненої реальності	76	4,06
6	Технічні дослідження	55	2,94
7	Інженерні дослідження	35	1,87
8	Розвиток суспільства	27	1,44
9	Дослідження сталого розвитку бізнесу	27	1,44
10	Прикладні фундаментальні дослідження	25	1,34
11	Дослідження управління сталим розвитком	18	0,96
12	Технологічний розвиток	18	0,96
13	Промислові технології	8	0,43
14	Дослідження управління доповненою реальністю	5	0,27
15	Інженерія та проекти	4	0,21
16	Прикладна фундаментальна наука	4	0,21
17	Фундаментальні дослідження	4	0,21
18	Дослідження доповненої реальності в бізнесі	2	0,11
19	Трансляційні клінічні дослідження	2	0,11
20	Дисциплінарні дослідження	1	0,05

Джерело: CNKI

Двадцять категорій публікацій, згруповані відповідно до дослідницьких рівнів, формують чотири кластери.

Насамперед це кластер *прикладних досліджень* (64,2 %) – “прикладні дослідження”, “дослідження індустрії доповненої реальності”, “дослідження політики щодо доповненої реальності”, “дослідження управління доповненою реальністю”, “дослідження доповненої реальності в бізнесі”, “прикладні фундаментальні дослідження” та “прикладна фундаментальна наука”. Домінування прикладних досліджень є структурно визначальною рисою корпусу. Категорія “прикладні дослідження” (53,53 %) є абсолютним лідером, що засвідчує орієнтованість китайських науковців на практичний вимір дослідження російсько-української війни. Такий

підхід узгоджується із загальною тенденцією китайської науки: пріоритет віддається дослідженням, які мають безпосередній потенціал для вироблення рекомендацій у сфері державної політики, економічної стратегії та міжнародних відносин.

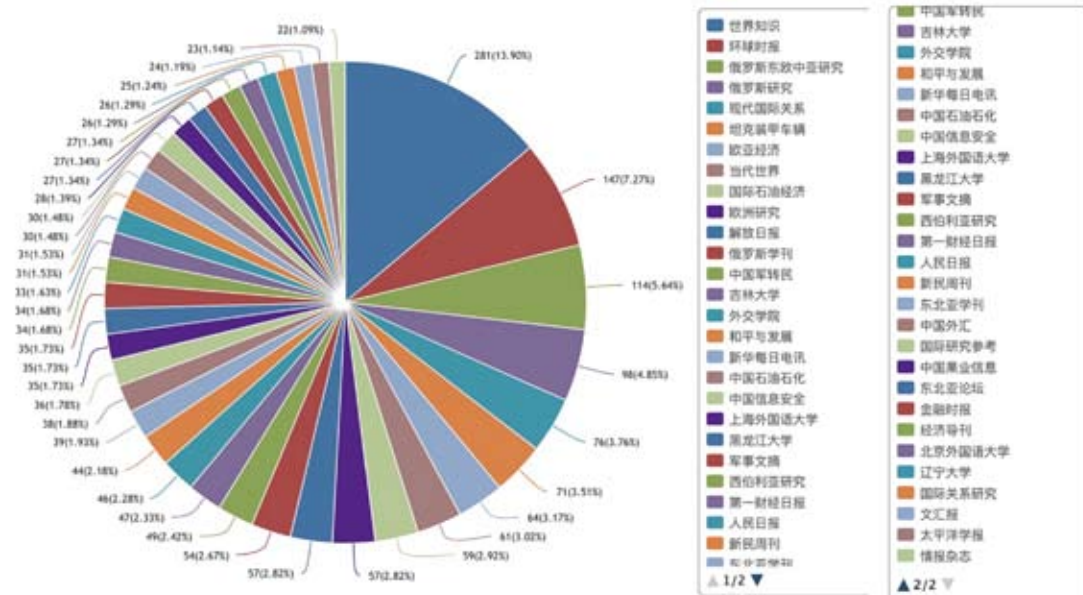
До кластера *суспільного розвитку* (27,6 %) належать “дослідження політики сталого розвитку”, “дослідження сталого розвитку промисловості”, “дослідження сталого розвитку бізнесу” та “дослідження управління сталим розвитком”. Категорії “дослідження політики сталого розвитку” (12,87 %) і “дослідження сталого розвитку промисловості” (12,29 %) посідають друге й третє місця в загальному рейтингу відповідно. Схожість їхньої чисельності вказує на рівноцінний інтерес китайських дослідників до двох важливих питань: впливу війни на формування публічної політики (санкційні режими, дипломатичні врегулювання, гуманітарне право) та трансформації галузевих структур (нафтогазовий сектор, оборонна промисловість, аграрні ланцюги постачання).

Порівняно невеликий обсяг (6,5 %) кластера *технічних та інженерних досліджень* (“технічні дослідження”, “технологічний розвиток”, “промислові технології”, “інженерія та проєкти”, “трансляційні клінічні дослідження”) є показовим: технічна та інженерна тематика перебуває на периферії дослідницького поля. Водночас 55 публікацій категорії “технічні дослідження” свідчать про певний інтерес до технологічного виміру конфлікту, зокрема до безпілотних систем, кіберінфраструктури та військових технологій. Поява публікацій у категорії “трансляційні клінічні дослідження” пов’язана з дослідженнями наслідків бойових дій для медицини й проблематикою медицини надзвичайних ситуацій.

Останній, найменший кластер об’єднує “фундаментальні” та “дисциплінарні” дослідження (0,26 %). Критично мала частка фундаментальних досліджень є однією з найважливіших структурних характеристик масиву. Лише чотири публікації були категоризовані як “фундаментальні дослідження” (0,21 %), що підтверджує майже повний брак теоретико-концептуальних розробок, спрямованих на побудову загальних моделей або верифікацію наукових теорій із залученням матеріалів про цю війну. Одиначка публікація в категорії “дисциплінарні дослідження” (0,05 %) лише підсилює цей висновок.

4. Інституційна база китайських досліджень російсько-української війни

Табл. 12. Розподіл публікацій за виданнями

Джерело та візуалізація: CNKI

Публікації китайських науковців, присвячені російсько-українській війні, були надруковані у 54 виданнях різного типу – від провідних академічних журналів з міжнародних відносин до університетських вісників, галузевих медіа та щоденної преси. Лідером за кількістю публікацій є журнал “Світові справи” (“世界知识” *Шицзе чжиши*) – 281 стаття (13,90 %), що більш ніж удвічі перевищує показник наступного в рейтингу видання. Друге місце посідає часопис “Хуаньцю шибао” (“环球时报”) – 147 публікацій (7,27 %), що підкреслює активну роль державних медіа у формуванні публічного дискурсу. На третьому місці – спеціалізований академічний журнал “Дослідження Росії, Східної Європи та Центральної Азії” (“俄罗斯东欧中亚研究” *Елоси дун’оу чжун’я яньцзю*) – 114 статей (5,64 %). До першої п’ятірки також ввійшли “Дослідження Росії” (“俄罗斯研究” *Елоси яньцзю*) – 98 статей (4,85 %) та “Сучасні міжнародні відносини” (“现代国际关系” *Сяньдай гоцзі гуаньсі*) – 76 статей (3,76 %). Показово, що вже шосту позицію посідає спеціалізоване видання “Танки та броньовані машини” (“坦克装甲车辆” *Таньке чжуанцзя челян*) – 71 стаття (3,51 %), що відображає значний інтерес китайських військових аналітиків до оперативного-тактичних аспектів збройного конфлікту.

Загалом інституційна база китайських досліджень російсько-української війни представлена чотирма основними кластерами: академічні та аналітичні журнали з міжнародних відносин (1019 статей; 50,42 %), галузеві та спеціалізовані видання (395 статей; 19,54 %), медійні ресурси й газети (392 статті; 19,40 %) та університетські видання (215 статей; 10,64 %).

Домінування академічних та аналітичних журналів з міжнародних відносин засвідчує формування китайського наукового дискурсу щодо цієї війни переважно в межах дисципліни “міжнародні відносини”. Водночас майже рівна частка галузевих видань (19,54 %) та медіа (19,40 %) вказує на паралельне існування аналітичного і суспільно-пропагандистського вимірів осмислення війни. Окремо слід зазначити видання, пов’язані з головними аналітичними центрами КНР, що займаються зовнішньою політикою. “Сучасні міжнародні відносини” є флагманським виданням Китайського інституту сучасних міжнародних відносин (中国现代国际关系研究院 *Чжунго сяньдай гоцзі гуаньсі яньцзююань*), одного з найвпливовіших аналітичних центрів Міністерства державної безпеки КНР з питань зовнішньої та безпекової політики. Висока активність цього видання в розглядуваному корпусі свідчить про пильну увагу до російсько-української війни з боку державних безпекових структур. Авторитетний академічний журнал міжнародної політики та світових відносин “Сучасний світ” (“当代世界” *Дандай шицзе*) видається під егідою Міжнародного відділу ЦК КПК – органу, що відповідальний за міжнародні партійні зв’язки. Це видання має чітко виражений партійний характер і орієнтоване на аналіз зовнішньополітичних тенденцій. Суттєва кількість публікацій у цьому виданні (61 стаття; 3,02 %) вказує на зацікавленість партійних структур у систематичному осмисленні цієї війни.

Серед галузевих та спеціалізованих видань окрему увагу привертають ті, що опосередковано відображають стратегічні інтереси КНР. Зокрема, “Міжнародна нафтова економіка” (“国际石油经济” *Гоцзі ши’ю цзінцзі*) – 59 статей (2,92 %) – та “Китайська нафта та нафтохімія” (“中国石油石化” *Чжунго ши’ю шихуа*) – 38 статей (1,88 %) – свідчать про пильний моніторинг наслідків конфлікту для глобальних енергетичних ринків. Видання “Інформаційна безпека Китаю” (“中国信息安全” *Чжунго сіньсі аньцюань*) – 36 публікацій (1,78 %) – фіксує зацікавленість у кіберта когнітивних вимірах війни. Натомість “Конверсія військових технологій” (“中国军转民” *Чжунго цзюньчжуаньмін*) – 49 статей (2,42 %) – відображає аналіз досвіду бойового застосування новітніх систем зброї крізь призму власного оборонно-промислового розвитку Китаю.

Медійні ресурси й газети (392 публікації; 19,40 %) очолює “Хуаньцю шибао” (147 публікацій; 7,27 %) – ключовий інструмент формування зовнішньополітичної

позиції КНР. Активними учасниками дискурсу є також шанхайська газета “Цзефан жибао” (“解放日报”) (57 статей; 2,82 %), “Щоденний телеграф Сінхуа” (“新华每日电讯” *Сінхуа мейжи дяньсюнь*) (39 статей; 1,93 %) та “Женьмінь жибао” (“新华每日电讯”) (33 статті; 1,63 %), що разом репрезентують широкий спектр офіційних медіаканалів.

Університетські видання представлені шістьма закладами, які сукупно опублікували 215 праць (10,64 %). Серед них домінують Цзілінський університет (吉林大学 *Цзілінь дасюе*) – із загальною кількістю публікацій 47 статей (2,33 %), Дипломатична академія (外交学院 *Вайцзяо сюеюань*) та Шанхайський університет іноземних мов (上海外国语大学 *Шанхай вайгоюй дасюе*) – з відповідними показниками 46 статей (2,28 %) і 35 статей (1,73 %). Географічна локалізація Хейлунцзянського університету (黑龙江大学 *Хейлунцзян дасюе*), Ляонінського університету (辽宁大学 *Ляонін дасюе*) та Цзілінського університету (吉林大学 *Цзілінь дасюе*) в прикордонному з Росією регіоні Північно-Східного Китаю зумовлює їхню традиційну спеціалізацію на російсько-євразійській проблематиці. Наявність Шанхайського інституту іноземних мов і Пекінського інституту іноземних мов (北京外国语大学 *Бейцзін вайгоюй дасюе*) (26 статей; 1,29 %) відображає внесок лінгвістичних та регіональних підрозділів цих закладів у розвиток русистики та вивчення євразійського простору.

Висновки

Проведений бібліометричний аналіз бази даних CNKI за 2014–2025 рр. дав змогу вперше системно реконструювати структуру й динаміку китайськомовного академічного дискурсу щодо російсько-української війни.

Аналіз динаміки публікаційної активності дав змогу виявити три періоди розвитку. Перший період (2014–2015 роки) позначився різким зростанням кількості публікацій у зв'язку з анексією Криму та боями за Дебальцеве. Далі настав період стабілізації (2016–2021 роки), коли спостерігалось зниження активності – мінімальний показник (51 публікація) був досягнутий у 2020 році, ймовірно, через сприйняття конфлікту як “замороженого”. З початком широкомасштабного вторгнення в лютому 2022 року почався третій період – період інтенсивного інтересу науковців. Вже у 2022 році було зафіксовано піковий показник у 1162 публікації, що більш ніж утричі перевищує сукупну кількість публікацій за попередні вісім років. Така динаміка вказує на класичний для наукових досліджень “цикл реагування” – інтенсивна робота над новою проблематикою з поступовим поверненням до фонового рівня в міру перетворення події в довготривалий процес.

Застосовано тематичне моделювання, методи частотного аналізу та матриці спільної зустрічальності для структурування аналізованого масиву інформації. У результаті виокремлено сім основних тематичних кластерів: *актори, конфлікт і криза, геополітика та стратегія, безпека, міжнародні відносини, економіка та санкції, регіони та системний вплив*. Крім того, виявлено п'ять додаткових кластерів вторинної тематики, що розширюють загальне розуміння ситуації, – *актори / регіональний вимір; двосторонні відносини; геополітика; енергетика і продовольча безпека; безпека, військова тематика та інформаційна війна*. Підтверджено цілеспрямоване використання китайською науковою спільнотою термінологічного вибору: у пропорції 533:493:20 ключові поняття “конфлікт” і “криза” переважають термін “війна”, що узгоджується з офіційним наративом Пекіна. Аналіз спільної зустрічальності довів, що 1) російсько-українська війна осмислюється передусім як епізод у глобальному суперництві між великими державами, 2) НАТО розглядається як фон російсько-українського конфлікту, а не як самостійний актор; 3) Україна є об'єктом або суб'єктом конфлікту, але не є самостійним актором;

4) “кримське питання” переважно розглядається крізь призму дій Росії, а не з позицій українського суверенітету. Перехресний аналіз додатково визначив кілька важливих положень щодо еволюції термінологічних преференцій і тематичних акцентів основних та вторинних тем: 1) домінантною рубрикою є “російсько-український конфлікт”, яка акумулює 39,6 % сукупного масиву; 2) переорієнтація дослідницьких фреймів від країни-об’єкта до конфлікту-процесу; 3) перехід від аналізу конфлікту як такого до аналізу зовнішнього чинника, здатного на нього впливати; 4) концептуальна вісь китайських наукових досліджень: *конфлікт – криза – американський фактор*.

Визначено, що галузева структура дослідницького корпусу представлена 64 дисциплінами, серед яких найбільш поширеною є “політика Китаю та міжнародні відносини” (36,02 %). Всі публікації належать до чотирьох кластерів – *політична наука та міжнародні відносини; економічні науки; військові та оборонні студії; енергетика, ресурси й транспортна інфраструктура; технічні та інженерні науки; гуманітарні та соціально-комунікативні науки; малі дисципліни та спеціалізовані галузі*. Перевага віддається прикладним дослідженням (53,53 %), тоді як фундаментальні дослідження займають незначну частку – лише 0,21 %. Це свідчить про те, що корпус орієнтований на прагматичне завдання: розробку політичних і стратегічних рекомендацій. Інституційна база публікацій представлена 54 виданнями та зосереджена в чотирьох ключових кластерах – *академічні та аналітичні журнали з міжнародних відносин; галузеві та спеціалізовані видання; медійні ресурси й газети; університетські видання*. Серед них домінують “Світові справи”, “Хуаньцю шибао”, “Дослідження Росії, Східної Європи та Центральної Азії” та “Сучасні міжнародні відносини”. Географічне розташування видань тісно пов’язане з університетами Північного Сходу Китаю, що розташовані поблизу кордону з Росією. Крім того, важливим є зв’язок окремих видань з аналітичними центрами Міністерства державної безпеки КНР і Міжнародного відділу ЦК КПК.

Результати дослідження підтверджують висунуту гіпотезу: науковий дискурс щодо російсько-української війни в Китаї не є самостійною сферою досліджень, а радше тісно пов’язаний із зовнішньополітичним курсом КНР. Отже, він слугує інструментом для осмислення змін у світовій геополітиці. Надалі потрібно здійснити критичний дискурс-аналіз публікацій у провідних наукових виданнях КНР (“Світові справи”, “Сучасні міжнародні відносини”, “Дослідження Росії, Східної Європи та Центральної Азії”). Такий аналіз може підтвердити бібліометричні закономірності з погляду аргументативних стратегій і концептуальних метафор. Перспективним є застосування методів LDA, BERTopic, семантичних мереж та інших, щоб виявити приховані теми та зв’язки між ними. Наукову цінність матиме порівняльний аналіз китайськомовних (CNKI) та англomовних (Scopus, WoS) текстів про російсько-українську війну. І нарешті, аналіз мережі цитувань та співавторства дасть змогу реконструювати “невидимі коледжі” (неформальні мережі вчених) та зв’язки між китайськими вченими та аналітичними центрами.

¹ China National Knowledge Infrastructure, 中国知网 *Чжунго чживан* – найбільша в Китаї комплексна база даних наукових видань. Її заснування відбулося в 1999 році за сприяння Міністерства освіти та Міністерства науки і технологій КНР. CNKI є надзвичайно важливим ресурсом для отримання доступу до китайськомовної наукової літератури, відіграючи аналогічну роль у Китаї, що й Web of Science та Scopus у глобальному академічному середовищі. CNKI охоплює понад 22 мільйони статей з більш ніж 8200 журналів і представляє всі галузі знань. Вона відіграє важливу роль як стандартний інструмент для бібліометричних досліджень у Китаї: [CNKI 2026].

² Усі китайські власні назви транскрибовані українською мовою відповідно до академічної системи піньїнь, затвердженої Інститутом сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України.

³ Голова КНР Сі Цзіньпін у своєму виступі перед китайськими дипломатами 28 грудня 2017 року ввів поняття “великі зміни, яких світ не зазнавав сто років” (百年未有之大变局 *байнянь ве ю чжи да бяньцзюй*). Це визначення вперше офіційно представило ідею системної трансформації світового порядку. Повномасштабне вторгнення Росії в Україну лише посилило актуальність цього терміна, оскільки китайські науковці розглядають конфлікт як каталізатор змін у міжнародній політиці. Проте війна також змусила їх переглянути деякі свої попередні оцінки щодо неминучого занепаду західних держав і прискореного посилення ролі Китаю на світовій арені.

⁴ Коефіцієнт надійності Каппа Коена є статистичним показником для оцінювання рівня узгодженості між двома експертами (оцінювачами), які здійснюють категоризацію об’єктів. Отриманий у цій роботі коефіцієнт $k=0,815$ свідчить про високий рівень міжкодувальницької узгодженості, що підтверджує валідність тематичної класифікації.

⁵ Наприклад: [Zhang et al. 2024].

⁶ Дата пошуку – 29.03.2026.

⁷ Докладно див.: [Ostapenko et al. 2023].

⁸ Військові операції, відмінні від війни, – це військові операції, які не передбачають ведення війни, бойових дій, а також застосування або загрози застосування насильства. У контексті доктрини Народно-визвольної армії Китаю термін охоплює такі типи дій: воєнне стримування (军事威慑) – демонстрація сили з метою виразу політичних намірів, міжнародні миротворчі операції (国际维和), антитерористична діяльність (反恐怖活动), протидія контрабанді та наркоторгівлі (反走私、缉毒), аварійно-рятувальні операції (抢险救灾), підтримка соціально-економічного розвитку держави (支援国家社会经济建设).

⁹ Наприклад: [欧阳向英, 陈忱 2025].

¹⁰ Наприклад: [于瀚韬 2025].

¹¹ Наприклад: [徐龙第 2025].

¹² Наприклад: [潘玥 2025].

¹³ Наприклад: [刘建明 2023].

¹⁴ Наприклад: [丁宇航, 彭煜 2025].

¹⁵ Наприклад: [沈国兵 2024].

¹⁶ Наприклад: [许潮锦 2025].

¹⁷ Наприклад: [陈敏 2025].

¹⁸ Наприклад: [郝赫 2018].

¹⁹ Наприклад: [魏勇军, 刘春光, 黄毅 2024].

²⁰ Наприклад: [罗曦 2024].

²¹ Наприклад: [顾善松, 赵将 2024].

²² Наприклад: [庄星辉, 王强, 党牛等 2025].

²³ Наприклад: [沈陈 2024].

²⁴ Наприклад: [杨猛 2023].

²⁵ Наприклад: [曾久林, 李保国, 陈佳骏 2025].

²⁶ Наприклад: [杨晓青, 梁晓波 2023].

²⁷ Наприклад: [万青松, 马岳达, 曾维政 2024].

²⁸ Наприклад: [赵鹏军, 赵桐, 张梦竹等 2024].

²⁹ Наприклад: [中国社会科学院... 2025].

³⁰ Наприклад: [王弘毅 2024].

³¹ Наприклад: [杨晨 2022].

³² Наприклад: [张建 2022].

³³ Наприклад: [李小冬, 祁冬涛 2025].

³⁴ Наприклад: [张宇燕, 邢广程, 冯仲平等 2025].

³⁵ Наприклад: [侯蕾, 倪淑慧, 郑晓琳 2025].

³⁶ Наприклад: [孙晓涛 2022].

³⁷ Наприклад: [李佳燚 2025].

³⁸ Наприклад: [刘满平 2022].

³⁹ Наприклад: [冯玉军, 张锐 2023].

⁴⁰ CIPS (Cross-Border Interbank Payment System) – китайська міжнародна платіжна система, призначена для проведення розрахунків у юанях.

⁴¹ Наприклад: [温德雍 2025].

⁴² Наприклад: [徐洪峰, 王海燕 2017].

⁴³ Наприклад: [李婧, 徐嘉璐 2024].

⁴⁴ Наприклад: [李鹏 2021].

⁴⁵ Наприклад: [万晓潇 2025].

⁴⁶ Наприклад: [姚景晨 2024].

⁴⁷ Аналіз спільної зустрічальності (*co-occurrence matrix*) є загальноприйнятим методом бібліометричного картографування знань. Він дає змогу визначити тематичну структуру наукової сфери, відстежувати розвиток дослідницьких напрямів та ідентифікувати приховані міждисциплінарні зв'язки. Згідно з ключовим принципом цього методу, чим частіше дві рубрики або ключові слова трапляються разом у межах одного документа, тим тіснішим є концептуальний зв'язок між відповідними предметними галузями. Матриця спільної зустрічальності слугує числовою репрезентацією таких взаємозв'язків: діагональні елементи відображають частоту вживання окремої рубрики, а позадіагональні – ступінь її одночасного використання з іншою рубрикою.

⁴⁸ Метод перехресного аналізу рубрик (*cross-sectional rubric analysis*) передбачає порівняння абсолютних і відносних показників наявності кожної рубрики в загальному масиві публікацій за роками, що дає змогу виявляти як кількісні тенденції, так і якісні зміни в дискурсивній організації наукового поля.

⁴⁹ Наприклад: [杨震, 王森 2025].

⁵⁰ Наприклад: [周永生, 王杉 2024].

⁵¹ Наприклад: [冯玉军 2024].

⁵² Наприклад: [陈宇 2021].

⁵³ Наприклад: [张佳佳, 郭培清 2024].

⁵⁴ Наприклад: [汪金国, 郑楚彬 2025].

⁵⁵ Наприклад: [张弘 2024].

⁵⁶ Наприклад: [郑丽丽, 汪金国 2023].

⁵⁷ Наприклад: [杨震, 王森 2025].

⁵⁸ Наприклад: [冯玉军 2022].

⁵⁹ Наприклад: [张文宗, 师冠男 2024].

⁶⁰ Наприклад: [梁强 2015].

⁶¹ Наприклад: [肖新新, 陈青青, 王逸等 2023].

⁶² Наприклад: [张弘 2025].

⁶³ Наприклад: [王树春, 陈梓源 2024].

⁶⁴ Наприклад: [韦宗友, 汤杰 2024].

⁶⁵ Наприклад: [韩奕琛, 严谨 2025].

⁶⁶ Наприклад: [冯绍雷 2024].

⁶⁷ Наприклад: [王弘毅, 徐刚 2025].

⁶⁸ Наприклад: [王晓文 2024].

⁶⁹ Наприклад: [张佳佳, 郭培清 2024].

⁷⁰ Наприклад: [刘雪野, 庞大鹏 2024].

⁷¹ Наприклад: [刘祖龙, 张建 2025].

⁷² Наприклад: [徐博, 邹松洋 2024].

⁷³ Наприклад: [杜洞光, 陈小沁 2025].

⁷⁴ Наприклад: [王震, 孔盈皓, 李梦祎 2023].

⁷⁵ Наприклад: [李勇慧 2024].

⁷⁶ Наприклад: [陈汉雪, 张其仔 2024].

⁷⁷ Наприклад: [陈宇, 李寒冰 2025].

⁷⁸ Наприклад: [徐振伟 2025].

⁷⁹ Наприклад: [杜晓杰 2024].

⁸⁰ Наприклад: [杨辰 2023].

⁸¹ Наприклад: [赵华胜 2023].

⁸² Наприклад: [曾久林, 李保国, 陈佳骏 2025].

ЛІТЕРАТУРА

Дроботюк О. В. (2025), “Китайський науковий дискурс про Україну: бібліометричний аналіз економічної проблематики в умовах війни (2014–2025) на основі даних Scopus”, в *Китайська цивілізація: традиції та сучасність: матеріали XIX міжнародної наукової конференції, 27 листопада 2025 р., м. Київ, Liha-Pres, Львів і Торунь*, с. 70–74. DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-561-0-17>

Кавун О. (2024), “Воєнний конфлікт в Україні через призму наукових поглядів: бібліометричний аналіз публікацій”, *Економіка та суспільство*, вип. 64. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-102>

Кіктенко В. О. (2023), “Російсько-українська війна в наративах країн Азії”, *Україна і світ після 24.02.2022. Круглий стіл “Філософської думки”*, *Філософська думка*, № 2, с. 35–43.

Кіктенко В. О. (2025), “Динаміка китайської наукової думки про російсько-українську війну: аналіз публікацій CNKI (2014 – 11.2025)”, в *Китайська цивілізація: традиції та сучасність: матеріали XIX міжнародної наукової конференції, 27 листопада 2025 р. м. Київ, Liha-Pres, Львів і Торунь*, с. 51–54. DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-561-0-12>

Президент України (2023), “Відбулася телефонна розмова Президента України з Головою КНР”, в *Офіційне інтернет-представництво Президента України*, режим доступу: <https://www.president.gov.ua/news/vidbulasya-telefonna-rozмова-prezidenta-ukrayini-z-golovoju-82489> (дата звернення: 30.03.2026).

Ahlawat R., Ghai M. and Garg S. K. (2022), “Bibliometric Analysis of Published Research on Russia-Ukraine War Using VOSviewer”, *Economic Affairs*, Vol. 67, No. 04s, pp. 997–1002. DOI: <https://doi.org/10.46852/0424-2513.4s.2022.33>

“China’s Narratives of the Russian Invasion of Ukraine: Entering the Fifth Year” (2026), in *Ukrainian Platform for Contemporary China*, available at: <https://ua-china.org/?events=chinas-narratives-of-the-russian-invasion-of-ukraine-entering-the-fifth-year> (accessed March 25, 2026).

CNKI (2026), *CNKI – China National Knowledge Infrastructure*, available at: <https://cnki.net/index/> (accessed March 30, 2026).

Donthu N., Kumar S., Mukherjee D., Pandey N. and Lim W. M. (2021), “How to Conduct a Bibliometric Analysis: An Overview and Guidelines”, *Journal of Business Research*, Vol. 133, pp. 285–296. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2021.04.070>

Feng H. and He K. (2020), “The Study of Chinese Scholars in Foreign Policy Analysis: An Emerging Research Program”, *The Pacific Review*, Vol. 33, No. 3–4, pp. 362–385. DOI: <https://doi.org/10.1080/09512748.2020.1738538>

Medeiros E., Hart B., Wishnick E. and Webster J. (2024), “Chinese Assessments of the War in Ukraine, 2 Years on”, in *Center for Strategic and International Studies (CSIS)*, available at: <https://interpret.csis.org/chinese-assessments-of-the-war-in-ukraine-2-years-on/> (accessed March 25, 2026).

Ostapenko L., Vorontsova A., Voronenko I., Makarenko I. & Kozmenko S. (2023), “Coverage of the Russian Armed Aggression Against Ukraine in Scientific Works: Bibliometric Analysis”, *Journal of International Studies*, Vol. 16, No. 3, pp. 9–33. DOI: [10.14254/2071-8330.2023/16-3/1](https://doi.org/10.14254/2071-8330.2023/16-3/1)

Puranen M. (2025), “‘Global Transformation’: Chinese Scholars Debate the International System in the Aftermath of the War in Ukraine (2022–2024)”, *Central European Journal of International and Security Studies*, Vol. 19, No. 2, pp. 99–119. DOI: <https://doi.org/10.51870/UJVI8292>

Song L. (2015), “The Ukraine Crisis: A Multidimensional Analysis in China”, *Eastern Journal of European Studies*, Vol. 6, No. 2, pp. 159–175.

Song L. and Wu Z. (2024), “The Impact and Response of the Russia-Ukraine Conflict: A Multidimensional Analysis in China”, *The Review of International Affairs*, Vol. 75, No. 1191, pp. 193–215. DOI: https://doi.org/10.18485/iipe_ria.2024.75.1191.1

Tiezzi S. (2015), “Explaining China’s Position on the Crimea Referendum”, *Carnegie Endowment for International Peace*, 31 March, available at: <https://carnegieendowment.org/research/2015/03/explaining-chinas-position-on-the-crimea-referendum> (accessed March 27, 2026).

Xu Y. and Zhao X. (2025), “China’s Discursive Strategic Neutrality Position in the Russo-Ukrainian War: Insights from China’s Strategic Narratives”, *Journal of Contemporary China*, Vol. 34, No. 156, pp. 1008–1025. DOI: [10.1080/10670564.2025.2479019](https://doi.org/10.1080/10670564.2025.2479019)

Zhang P., Ma C. and Gao S. (2024), “Bibliometric Analysis of China’s High Standard Farmland Construction Research Based on CNKI”, *International Journal of Agriculture and Food Sciences Research*, Vol. 1, No. 1, pp. 132–142. DOI: [10.62051/ijafsr.v1n1.14](https://doi.org/10.62051/ijafsr.v1n1.14)

- 曾久林, 李保国, 陈佳骏 (2025), “从俄乌冲突看无人机舆论战的战术创新与传播效能”, *中国军转民*, 第 18 期, 第 37–40 页.
- 陈汉雪, 张其仔 (2024), “极限制裁下俄罗斯产业链断裂风险、应对举措及对中国的启示”, *俄罗斯东欧中亚研究*, 第 5 期, 第 44–67 页+162–163 页.
- 陈敏 (2025), “年地缘政治风险对国际金价影响的分析”, *江苏商论*, 第 5 期, 第 83–87 页. DOI: 10.13395/j.cnki.issn.1009-0061.2025.05.021
- 陈宇 (2021), “2014年乌克兰危机以来俄罗斯对独联体地区政策探析”, *中国国际战略评论*, 第 2 期, 第 77–90 页.
- 陈宇, 李寒冰 (2025), “俄罗斯应对危机的经济政策及其成效”, *现代国际关系*, 第 2 期, 第 5–25 页 + 148 页.
- 丁宇航, 彭煜 (2025), «地缘政治的“双重回归”: “中间地带”与“印太战略”的演变与启示», *国家安全论坛*, 第 4 卷, 第 5 期, 第 10–26+95 页.
- 杜洞光, 陈小沁 (2025), “国际能源武器化机制探析——以俄乌冲突中欧盟对俄能源制裁与反制裁为例”, *德国研究*, 第 40 卷, 第 4 期, 第 61–87 页+161–162 页.
- 杜晓杰 (2024), “俄乌冲突背景下美国对乌克兰援助的特点与影响因素探析”, *欧亚经济*, 第 4 期, 第 54–71 页+129–130 页.
- 冯绍雷 (2024), “全球转型、俄乌危机与中俄关系”, *俄罗斯研究*, 第 1 期, 第 9–36 页.
- 冯玉军 (2022), “俄乌冲突的地区及全球影响”, *外交评论 (外交学院学报)*, 第 39 卷, 第 6 期, 第 72–96+6–7 页. DOI: 10.13569/j.cnki.far.2022.06.072
- 冯玉军, 张锐 (2023), “乌克兰危机下国际能源供应链断裂重组及其战略影响”, *亚太安全与海洋研究*, 第 3 期, 第 17–35 页 + 2 页. DOI: 10.19780/j.cnki.ytaq.2023.3.2
- 冯玉军 (2024), “俄乌冲突下的欧亚地区秩序之变与未来走向”, *东北亚学刊*, 第 5 期, 第 1–10 页+143 页. DOI: 10.19498/j.cnki.dbyxk.2024.05.001
- 顾善松, 赵将 (2024), “俄乌冲突与全球和中国粮食安全: 冲击与修复”, *农业经济问题*, 第 7 期, 第 73–89 页. DOI: 10.13246/j.cnki.iae.2024.07.002
- 韩奕琛, 严谨 (2025), “俄罗斯反制欧盟经济制裁效果分析”, *现代国际关系*, 第 10 期, 第 52–73 页 + 130 页.
- 郝赫 (2018), “乌克兰危机后克里米亚发展现状评析”, *俄罗斯东欧中亚研究*, 第 6 期, 第 108–119+155 页.
- 侯蕾, 倪淑慧, 郑晓琳 (2025), “经济制裁对俄罗斯卢布汇率的影响: 以俄乌冲突为例”, *欧亚经济*, 第 1 期, 第 82–102+132 页.
- 李佳隼 (2025), “地缘政治对全球天然气供应安全的影响——基于俄乌冲突事件发展的分析”, *中国军转民*, 第 17 期, 第 71–74 页.
- 李婧, 徐嘉璐 (2024), “俄乌冲突对中俄能源合作的影响——以亚马尔项目为例”, *欧亚经济*, 第 6 期, 第 1–21+127 页.
- 李鹏 (2021), “俄乌冲突对全球能源行业影响的分析”, *经济导刊*, 第 Z1 期, 第 68–73 页.
- 李小冬, 祁冬涛 (2025), “美国延伸威慑战略的类型与运作: 以拜登政府的援乌政策和涉台政策为考察中心”, *战略决策研究*, 第 16 卷, 第 2 期, 第 68–85+131 页.
- 李勇慧 (2024), “俄乌冲突视阈下俄罗斯核电发展经验及启示”, *欧亚经济*, 第 5 期, 第 57–72 页+133–134 页.
- 梁强 (2015), “乌克兰危机一年:回顾、反思与展望”, *俄罗斯研究*, 第 1 期, 第 28–59 页.
- 刘建明 (2023), “媒体上的俄乌战争与中国媒体的善意呼声”, *西部学刊*, 第 21 期, 第 9–18 页. DOI: 10.16721/j.cnki.cn61-1487/c.2023.21.002
- 刘满平 (2022), “俄乌冲突重构全球能源供给版图”, *国企管理*, 第 12 期, 第 18–19 页.
- 刘雪野, 庞大鹏 (2024), “乌克兰危机背景下俄罗斯外交战略及其实施前景——以俄罗斯新外交政策构想创新提法为视角”, *和平与发展*, 第 4 期, 第 103–126 页+177–178 页.
- 刘祖龙, 张建 (2025), “俄乌冲突背景下五眼联盟涉俄网络情报工作”, *情报杂志*, 第 44 卷, 第 6 期, 第 11–19 页.
- 罗曦 (2024), “国际军控形势处在冷战后最艰难时刻”, *世界知识*, 第 1 期, 第 17–19 页.
- 欧阳向英, 陈忱 (2025), “国家韧性的根源——以俄罗斯与西方大博弈为例”, *政治经济学研究*, 第 4 期, 第 121–138 页.
- 潘玥 (2025), “地理约束与技术变革: 俄乌冲突对卡普兰地缘政治理论的挑战与重构”, *俄罗斯研究*, 第 6 期, 第 22–47 页.
- 沈陈 (2024), «迈向新的“大协议”: 全球南方崛起与国际安全治理转型», *拉丁美洲研究*, 第 46 卷, 第 6 期, 第 27–44 页+162–163 页.
- 沈国兵 (2024), “大国博弈下世界经济发展新态势及应对”, *思想理论战线*, 第 3 卷, 第 1 期, 第 60–70 页. DOI: 10.13231/j.cnki.jnip.2024.01.007

- 孙晓涛 (2022), “俄乌冲突背景下西方对俄金融制裁研究”, *现代金融导刊*, 第 8 期, 第 27–31 页.
- 万青松, 马岳达, 曾维政 (2024), “乌克兰危机与西方的中俄关系认知及转换前景”, *俄罗斯研究*, 第 1 期, 第 128–153 页.
- 万晓潇 (2025), “俄乌冲突对汇率的波动性影响研究”, *北方经贸*, 第 12 期, 第 102–108 页.
- 王弘毅 (2024), “安全文化退化、北约威慑东扩与欧洲安全结构转型——来自中东欧国家的动力”, *欧洲研究*, 第 42 卷, 第 5 期, 第 63–87 页+158–159 页.
- 王弘毅, 徐刚 (2025), “战略自主下欧俄关系的演化趋向与影响论析”, *国际关系研究*, 第 5 期, 第 40–63 页 + 156 页.
- 王树春, 陈梓源 (2024), «俄乌冲突背景下俄罗斯对“一带一路”政策的调整», *国际论坛*, 第 26 卷, 第 5 期, 第 78–100+158 页.
- 王晓文 (2024), “大国竞争时代的美欧对华政策协调”, *当代世界*, 第 8 期, 第 58–63 页.
- 王震, 孔盈皓, 李梦祎 (2023), “乌克兰危机背景下全球天然气贸易格局演变研究”, *天然气与石油*, 第 41 卷, 第 3 期, 第 1–5 页.
- 汪金国, 郑楚彬 (2025), “中东欧国家对俄乌冲突的立场分化研究——基于地缘政治分析视角”, *区域国别学刊*, 第 9 卷, 第 4 期, 第 35–56+155 页.
- 韦宗友, 汤杰 (2024), “俄乌冲突、美国印太战略新发展与国际秩序” *俄罗斯东欧中亚研究*, No. 1, 第 17–40 页+ 162–163 页. DOI: 10.20018/j.cnki.reecas.2024.01.001
- 魏勇军, 刘春光, 黄毅 (2024), “新形势下我国粮食安全面临的国际风险与防范措施” *农业科技通讯*, 第 8 期, 第 51–55 页 + 207 页.
- 温德雍 (2025), “智能互联网时代的网络空间认知博弈与舆论战——以俄乌冲突为例”, *中国军转民*, 第 5 期, 第 120–122 页.
- “习近平：推动早日和平解决乌克兰危机，要把握“四要四不要”原则” (2024), *原则-中国社会科学网*, 4月17日, available at: https://www.cssn.cn/yw/202404/t20240417_5746591.shtml (accessed March 10, 2026).
- 肖新新, 陈青青, 王逸等 (2023), “俄乌冲突在残酷中走过一年”, *环球时报*, 日期2023: 年2月24日, 编号001: 。 DOI:10.28378/n.cnki.nhqs.2023.001473
- 徐博, 邹松洋 (2024), “乌克兰危机背景下的俄罗斯气候政策：治理观念、政策偏好与国际合作”, *东北亚论坛*, 第 33 卷, 第 5 期, 第 91–110+128 页.
- 徐洪峰, 王海燕 (2017), “中俄能源合作的新进展及存在的制约因素”, *欧亚经济*, 第 1 期, 第 88–103+126+128 页.
- 徐龙第 (2025), “乌克兰危机与欧洲安全：欧盟的角色与困境”, *国家安全论坛*, 第 4 卷, 第 6 期, 第 69–87+91 页.
- 徐振伟 (2025), “俄乌冲突背景下粮食、石油和金融领域的危机态势与联动逻辑”, *俄罗斯东欧中亚研究*, 第 2 期, 第 90–111 页+162–163 页.
- 许潮锦 (2025), “百年未有之大变局下中美俄新型三角关系论析”, *西伯利亚研究*, 第 52 卷, 第 1 期, 第 44–61 页.
- 杨辰 (2023), “论国家安全视阈下的人工智能军事应用风险与治理——以俄乌冲突为例”, *国际论坛*, 第 25 卷, 第 2 期, 第 61–82+157 页. DOI: 10.13549/j.cnki.cn11-3959/d.2023.02.004
- 杨晨 (2022), “土耳其在俄乌冲突中的平衡外交：表现、动因及影响”, *阿拉伯世界研究*, 第 5 期, 第 77–94+159 页.
- 杨猛 (2023), «风险寻求、机会窗口与俄罗斯的“特别军事行动”决策», *外交评论 (外交学院学报)*, 第 40 卷, 第 5 期, 第 73–102+6–7 页. DOI: 10.13569/j.cnki.far.2023.05.073
- 杨晓青, 梁晓波 (2023), “海外非战争军事行动中的军队应急语言能力建设”, *国防科技*, 第 44 卷, 第 1 期, 第 62–71 页. DOI: 10.13943/j.issn1671-4547.2023.01.10
- 杨震, 王森 (2025), “俄乌冲突背景下美俄海权矛盾的演变及影响”, *俄罗斯东欧中亚研究*, 第 5 期, 第 122–140+165 页. DOI: 10.20018/j.cnki.reecas.2025.05.001
- 姚景晨 (2024), “俄乌冲突对欧洲防务一体化建设的影响”, *复旦国际关系评论*, No. 2, pp. 210–228.
- 于瀚韬 (2025), “俄乌冲突视域下俄罗斯区域学对乌克兰研究的新动态”, *黑河学院学报*, 第 16 卷, 第 11 期, 第 1–3 页 + 60 页.
- 张弘 (2024), “从对冲到选边：乌克兰的战略取向与俄乌冲突的困局”, *俄罗斯东欧中亚研究*, 第 4 卷, 第 98–116+164–165 页. DOI: 10.20018/j.cnki.reecas.2024.04.005
- 张弘 (2025), «美俄战略妥协与乌克兰危机前景：“边打边谈”还是终极博弈», *和平与发展*, 第 2 期, 第 48–70, 163–164, 169–174 页.

- 张佳佳, 郭培清 (2024), “俄乌冲突以来北极地缘博弈新动向及影响”, *俄罗斯东欧中亚研究*, 第 6 期, 第 91–113 页和 161–162 页. DOI: 10.20018/j.cnki.reecas.2024.06.004
- 张健 (2004), “从乌克兰危机看欧俄关系”, *现代国际关系*, 第 12 卷, 第 37–38 页.
- 张建 (2022), “俄乌冲突背景下的俄美关系及其前景”, *和平与发展*, 第 3 期, 第 23–38 页+135–136 页.
- 张文宗, 师冠男 (2024), “2024 年美国大选与乌克兰危机的走向”, *和平与发展*, 第 2 期, 第 1–22+186+192–194 页.
- 张宇燕, 邢广程, 冯仲平等 (2025), “特朗普回归与大国关系新动向”, *俄罗斯东欧中亚研究*, 第 3 期, 第 1–30+161 页. DOI: 10.20018/j.cnki.reecas.2025.03.001
- 赵华胜 (2023), “危险的游戏: 乌克兰危机中的俄美核博弈”, *俄罗斯东欧中亚研究*, 第 5 期, 第 1–16+162 页. DOI: 10.20018/j.cnki.reecas.2023.05.006
- 赵鹏军, 赵桐, 张梦竹等 (2024), «俄乌冲突背景下“一带一路”沿线原油海运网络结构特征及变化分析», *热带地理*, 第 44 卷, 第 5 期, 第 820–837 页. DOI: 10.13284/j.cnki.rddl.003867
- 郑丽丽, 汪金国 (2023), “地位信号与国际冲突: 基于俄乌冲突的研究”, *俄罗斯东欧中亚研究*, 第 6 期, 第 78–94 页+157–158 页. DOI: 10.20018/j.cnki.reecas.2023.06.006
- 中国社会科学院欧洲研究所“中欧关系”课题组, 冯仲平, 贺之杲等 (2025), “大变局下的中欧关系: 调适与发展”, *欧洲研究*, 第 43 卷, 第 1 期, 第 1–23+165 页.
- “重要新闻: 中华人民共和国外交部” (2023), 关于政治解决乌克兰危机的中国立场, 2 月 24 日, available at: https://www.mfa.gov.cn/zyxw/202302/t20230224_11030707.shtml (accessed March 10, 2026).
- 周永生, 王杉 (2024), “岸田文雄政府对俄乌冲突的外交战略与政策”, *日本研究*, 第 1 期, 第 27–39 页. DOI: 10.16496/j.cnki.rbyj.2024.01.003
- 庄星辉, 王强, 党牛等 (2025), “俄乌冲突背景下世界能源贸易格局演变及能源安全评价研究”, *世界地理研究*, 第 34 卷, 第 3 期, 第 37–53 页.

REFERENCES

- Drobotiuk O. V. (2025), “Kytayskyi naukovyi dyskurs pro Ukrainu: bibliometrychnyi analiz ekonomichnoi problematyky v umovakh viiny (2014–2025) na osnovi danykh Scopus”, in *Kytayska tsyvilizatsiia: tradytsii ta suchasnist: materialy XIX mizhnarodnoi naukovoï konferentsii, 27 lystopada 2025 r. m. Kyiv, Liha-Pres, Lviv and Torun*, pp. 70–74. (In Ukrainian). DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-561-0-17>
- Kavun O. (2024), “Voiennyi konflikt v Ukraini cherez pryzmu naukovykh pohliadiv: bibliometrychnyi analiz publikatsii”, *Ekonomika ta suspilstvo*, Issue 64. (In Ukrainian). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-102>
- Kiktenko V. O. (2023), “Rosiisko-ukrainska viina v naratyvakh krain Azii”, *Ukraina i svit pislia 24.02.2022. Kruhlyi stil “Filosofskoi dumky”*, *Filosofska dumka*, No. 2, pp. 35–43. (In Ukrainian).
- Kiktenko V. O. (2025), “Dynamika kytayskoi naukovoï dumky pro rosiisko-ukrainsku viinu: analiz publikatsii CNKI (2014 – 11.2025)”, in *Kytayska tsyvilizatsiia: tradytsii ta suchasnist: materialy XIX mizhnarodnoi naukovoï konferentsii, 27 lystopada 2025 r. m. Kyiv, Liha-Pres, Lviv and Torun*, pp. 51–54. (In Ukrainian). DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-561-0-12>
- Prezydent Ukrainy (2023), “Vidbulasia telefonna rozmova Prezydenta Ukrainy z Holovoiu KNR”, in *Ofitsiine internet-predstavnytstvo Prezydenta Ukrainy*, available at: <https://www.president.gov.ua/news/vidbulasya-telefonna-rozmova-prezydenta-ukrayini-z-golovoyu-82489> (accessed March 30, 2026). (In Ukrainian).
- Ahlatwat R., Ghai M. and Garg S. K. (2022), “Bibliometric Analysis of Published Research on Russia-Ukraine War Using VOSviewer”, *Economic Affairs*, Vol. 67, No. 04s, pp. 997–1002. DOI: <https://doi.org/10.46852/0424-2513.4s.2022.33>
- “China’s Narratives of the Russian Invasion of Ukraine: Entering the Fifth Year” (2026), in *Ukrainian Platform for Contemporary China*, available at: <https://ua-china.org/?events=chinas-narratives-of-the-russian-invasion-of-ukraine-entering-the-fifth-year> (accessed March 25, 2026).
- CNKI (2026), *CNKI – China National Knowledge Infrastructure*, available at: <https://cnki.net/index/> (accessed March 30, 2026).
- Donthu N., Kumar S., Mukherjee D., Pandey N. and Lim W. M. (2021), “How to Conduct a Bibliometric Analysis: An Overview and Guidelines”, *Journal of Business Research*, Vol. 133, pp. 285–296. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2021.04.070>

Feng H. and He K. (2020), “The Study of Chinese Scholars in Foreign Policy Analysis: An Emerging Research Program”, *The Pacific Review*, Vol. 33, No. 3–4, pp. 362–385. DOI: <https://doi.org/10.1080/09512748.2020.1738538>

Medeiros E., Hart B., Wishnick E. and Webster J. (2024), “Chinese Assessments of the War in Ukraine, 2 Years on”, in *Center for Strategic and International Studies (CSIS)*, available at: <https://interpret.csis.org/chinese-assessments-of-the-war-in-ukraine-2-years-on/> (accessed March 25, 2026).

Ostapenko L., Vorontsova A., Voronenko I., Makarenko I. & Kozmenko S. (2023), “Coverage of the Russian Armed Aggression Against Ukraine in Scientific Works: Bibliometric Analysis”, *Journal of International Studies*, Vol. 16, No. 3, pp. 9–33. DOI: 10.14254/2071-8330.2023/16-3/1

Puranen M. (2025), “‘Global Transformation’: Chinese Scholars Debate the International System in the Aftermath of the War in Ukraine (2022–2024)”, *Central European Journal of International and Security Studies*, Vol. 19, No. 2, pp. 99–119. DOI: <https://doi.org/10.51870/UJVI8292>

Song L. (2015), “The Ukraine Crisis: A Multidimensional Analysis in China”, *Eastern Journal of European Studies*, Vol. 6, No. 2, pp. 159–175.

Song L. and Wu Z. (2024), “The Impact and Response of the Russia-Ukraine Conflict: A Multidimensional Analysis in China”, *The Review of International Affairs*, Vol. 75, No. 1191, pp. 193–215. DOI: https://doi.org/10.18485/iipe_ria.2024.75.1191.1

Tiezzi S. (2015), “Explaining China’s Position on the Crimea Referendum”, *Carnegie Endowment for International Peace*, March 31, available at: <https://carnegieendowment.org/research/2015/03/explaining-chinas-position-on-the-crimea-referendum> (accessed March 27, 2026).

Xu Y. and Zhao X. (2025), “China’s Discursive Strategic Neutrality Position in the Russo-Ukrainian War: Insights from China’s Strategic Narratives”, *Journal of Contemporary China*, Vol. 34, No. 156, pp. 1008–1025. DOI: 10.1080/10670564.2025.2479019

Zhang P., Ma C. and Gao S. (2024), “Bibliometric Analysis of China’s High Standard Farmland Construction Research Based on CNKI”, *International Journal of Agriculture and Food Sciences Research*, Vol. 1, No. 1, pp. 132–142. DOI: 10.62051/ijafsr.v1n1.14

Zeng Jiulin, Li Baoguo and Chen Jiajun (2025), “Cong E-Wu chongtu kan wureniji yulun zhan de zhanshu chuangxin yu chuanbo xineng”, *Zhongguo jun zhuan min*, No. 18, pp. 37–40. (In Chinese).

Chen Hanxue and Zhang Qicai (2024), “Jixian zhicai xia Eluosi chanye lian duanlie fengxian, yingdui jucuo ji dui Zhongguo de qishi”, *Eluosi Dong’ou Zhongya yanjiu*, No. 5, pp. 44–67+162–163. (In Chinese).

Chen Min (2025), “Nian diyuan zhengzhi fengxian dui guoji jingjia yingxiang de fenxi”, *Jiangsu shanglun*, No. 5, pp. 83–87. (In Chinese).

Chen Yu (2021), “2014 nian Wukelan weiji yilai Eluosi dui Duliantijia diqu zhengce tanxi”, *Zhongguo guoji zhanlue pinglun*, No. 2, pp. 77–90. (In Chinese).

Chen Yu and Li Hanbing (2025), “Eluosi yingdui weiji de jingji zhengce ji qi chengxiao”, *Xiandai guoji guanxi*, No. 2, pp. 5–25+148. (In Chinese).

Ding Yuhang and Peng Yu (2025), “Diyuan zhengzhi de ‘shuangchong huigui’: ‘zhongjian didai’ yu ‘Yintai zhanlue’ de yanbian yu qishi”, *Guojia anquan luntan*, Vol. 4, No. 5, pp. 10–26+95. (In Chinese).

Du Dongguang, Chen Xiaoqin (2025), “Guoji nengyuan wuqihua jizhi tanxi——yi E-Wu chongtu zhong Oumeng dui E nengyuan zhicai yu fan zhicai wei li”, *Deguo yanjiu*, Vol. 40, No. 4, pp. 61–87+161–162. (In Chinese).

Du Xiaojie (2024), “E-Wu chongtu beijing xia Meiguo dui Wukelan yuanzhu de tedian yu yingxiang yinsu tanxi”, *Ouyajingji*, No. 4, pp. 54–71+129–130. (In Chinese).

Feng Shaolei (2024), “Quanqiu zhuanxing, E-Wu weiji yu Zhong-E guanxi”, *Eluosi yanjiu*, No. 1, pp. 9–36. (In Chinese).

Feng Yujun (2022), “E-Wu chongtu de diqu ji quanqiu yingxiang”, *Waijiao pinglun (Waijiao xueyuan xuebao)*, Vol. 39, No. 6, pp. 72–96+6–7. (In Chinese). DOI: 10.13569/j.cnki.far.2022.06.072

Feng Yujun and Zhang Rui (2023), “Wukelan weiji xia guoji nengyuan gongyinglian duanlie chongzu ji qi zhanlue yingxiang”, *Yatai anquan yu haiyang yanjiu*, No. 3, pp. 17–35+2. (In Chinese). DOI: 10.19780/j.cnki.ytaq.2023.3.2

- Feng Yujun (2024), “E-Wu chongtu xia de Ouyajia diqu zhixu zhi bian yu weilai zouxiang”, *Dongbeiyu xuekan*, No. 5, pp. 1–10+143. (In Chinese). DOI: 10.19498/j.cnki.dbyxk.2024.05.001
- Gu Shansong and Zhao Jiang (2024), “E-Wu chongtu yu quanqiu he Zhongguo liangshi anquan: chongji yu xiufu”, *Nongye jingji wenti*, No. 7, pp. 73–89. (In Chinese). DOI: 10.13246/j.cnki.iae.2024.07.002
- Han Yichen and Yan Jin (2025), “Eluosi fanzhi Oumeng jingji zhicai xiaoguo fenxi”, *Xiandai guoji guanxi*, No. 10, pp. 52–73+130. (In Chinese).
- Hao He (2018), “Wukelan weiji hou Kelimiya fazhan xianzhuang pingxi”, *Eluosi Dong'ou Zhongya yanjiu*, No. 6, pp. 108–119+155. (In Chinese).
- Hou Lei, Ni Shuhui and Zheng Xiaolin (2025), “Jingji zhicai dui Eluosi lubuhuilv de yingxiang: yi E-Wu chongtu wei li”, *Ouyajingji*, No. 1, pp. 82–102+132. (In Chinese).
- Li Jiaye (2025), “Diyuan zhengzhi dui quanqiu tianranqi gongyinganquan de yingxiang——jiyu E-Wu chongtu shijian fazhan de fenxi”, *Zhongguo jun zhuan min*, No. 17, pp. 71–74. (In Chinese).
- Li Jing and Xu Jialu (2024), “E-Wu chongtu dui Zhong-E nengyuan hezuo de yingxiang——yi Yamal xiangmu wei li”, *Ouyajingji*, No. 6, pp. 1–21+127. (In Chinese).
- Li Peng (2021), “E-Wu chongtu dui quanqiu nengyuan hangye yingxiang de fenxi”, *Jingji daokan*, No. Z1, pp. 68–73. (In Chinese).
- Li Xiaodong and Qi Dongtao (2025), “Meiguo yanshen weishe zhanlue de leixing yu yunzuo: yi Baideng zhengfu de yuan-Wu zhengce he she-Tai zhengce wei kaocha zhongxin”, *Zhanlue juece yanjiu*, Vol. 16, No. 2, pp. 68–85+131. (In Chinese).
- Li Yonghui (2024), “E-Wu chongtu shiyu xia Eluosi hedian fazhan jingyan ji qishi”, *Ouyajingji*, No. 5, pp. 57–72+133–134. (In Chinese).
- Liang Qiang (2015), “Wukelan weiji yi nian: huigu, fansi yu zhanwang”, *Eluosi yanjiu*, No. 1, pp. 28–59. (In Chinese).
- Liu Jianming (2023), “Meiti shang de E-Wu zhanzheng yu Zhongguo meiti de shanyi husheng”, *Xibu xuekan*, No. 21, pp. 9–18. (In Chinese). DOI: 10.16721/j.cnki.cn61-1487/c.2023.21.002
- Liu Manping (2022), “E-Wu chongtu chonggou quanqiu nengyuan gongji bantu”, *Guoqi Guanli*, No. 12, pp. 18–19. (In Chinese).
- Liu Xueye and Pang Dapeng (2024), “Wukelan weiji beijing xia Eluosi wajiao zhanlue ji qi shishi qianjing——yi Eluosi xin wajiao zhengce gouxiang de chuanguan tifa wei shijiao”, *Heping yu fazhan*, No. 4, pp. 103–126+177–178. (In Chinese).
- Liu Zulong and Zhang Jian (2025), “E-Wu chongtu beijing xia Wuyan lianmeng she-E wangluo qingbao gongzuo”, *Qingbao zazhi*, Vol. 44, No. 6, pp. 11–19. (In Chinese).
- Luo Xi (2024), “Guoji junkong xingshi chu zai Lengzhan hou zui jiannan shike”, *Shijie zhishi*, No. 1, pp. 17–19. (In Chinese).
- Ouyang Xiangying and Chen Chen (2025), “Guojia renxing de genyuan——yi Eluosi yu Xi-fang da boyi wei li”, *Zhengzhi jingjixue yanjiu*, No. 4, pp. 121–138. (In Chinese).
- Pan Yue (2025), “Dili yueshu yu jishu biange: E-Wu chongtu dui Kaplan diyuan zhengzhi lilun de tiaozhan yu chonggou”, *Eluosi yanjiu*, No. 6, pp. 22–47. (In Chinese).
- Shen Chen (2024), “Maixiang xin de ‘da xieyi’: quanqiu nanfang jueqi yu guoji anquan zhili zhuanxing”, *Ladingmeizhou yanjiu*, Vol. 46, No. 6, pp. 27–44+162–163. (In Chinese).
- Shen Guobing (2024), “Daguo boyi xia shijie jingji fazhan xin taishi ji yingdui”, *Sixiang lilun zhanxian*, Vol. 3, No. 1, pp. 60–70. (In Chinese). DOI: 10.13231/j.cnki.jnip.2024.01.007
- Sun Xiaotao (2022), “E-Wu chongtu beijing xia Xifang dui E jinrong zhicai yanjiu”, *Xiandai jinrong daokan*, No. 8, pp. 27–31. (In Chinese).
- Wan Qingsong, Ma Yueda and Zeng Weizheng (2024), “Wukelan weiji yu Xifang de Zhong-E guanxi renzhi ji zhuanhuan qianjing”, *Eluosi yanjiu*, No. 1, pp. 128–153. (In Chinese).
- Wan Xiaoxiao (2025), “E-Wu chongtu dui huilv de bodongxing yingxiang yanjiu”, *Beifang jingmao*, No. 12, pp. 102–108. (In Chinese).
- Wang Hongyi (2024), “Anquan wenhua tuihua, Beiyue weishe dongkuo yu Ouzhou anquan jiegou zhuanxing——lai zi Zhong-Dong'ou guojia de dongli”, *Ouzhou yanjiu*, Vol. 42, No. 5, pp. 63–87+158–159. (In Chinese).
- Wang Hongyi and Xu Gang (2025), “Zhanlue zizhu xia Ou-E guanxi de yanhua quxiang yu yingxiang lunxi”, *Guoji guanxi yanjiu*, No. 5, pp. 40–63+156. (In Chinese).
- Wang Shuchun and Chen Ziyuan (2024), “E-Wu chongtu beijing xia Eluosi dui ‘Yidai Yilu’ zhengce de tiaozheng”, *Guoji luntan*, Vol. 26, No. 5, pp. 78–100+158. (In Chinese).

Wang Xiaowen (2024), “Daguo jingzheng shidai de Mei-Ou dui Hua zhengce xietiao”, *Dangdai shijie*, No. 8, pp. 58–63. (In Chinese).

Wang Zhen, Kong Yinghao and Li Mengyi (2023), “Wukelan weiji beijing xia quanqiu tianranqi maoyi geju yanbian yanjiu”, *Tianranqi yu shiyou*, Vol. 41, No. 3, pp. 1–5. (In Chinese).

Wang Jinguo and Zheng Chubin (2025), “Zhong-Dong’ou guojia dui E-Wu chongtu de lichang fenhua yanjiu——jiyu diyuan zhengzhi fenxi shijiao”, *Quyue guobie xuekan*, Vol. 9, No. 4, pp. 35–56+155. (In Chinese).

Wei Zongyou and Tang Jie (2024), “E-Wu chongtu, Meiguo Yintai zhanlue xin fazhan yu guoji zhixu”, *Eluosi Dong’ou Zhongya yanjiu*, No. 1, pp. 17–40+162–163. (In Chinese). DOI: 10.20018/j.cnki.reecas.2024.01.001

Wei Yongjun, Liu Chunguang and Huang Yi (2024), “Xin xingshi xia woguo liangshi anquan mianlin de guoji fengxian yu fangfan cuoshi”, *Nongye keji tongxun*, No. 8, pp. 51–55+207. (In Chinese).

Wen Deyong (2025), “Zhineng hulianwang shidai de wangluo kongjian renzhiboyi yu yulun zhan——yi E-Wu chongtu wei li”, *Zhongguo jun zhuan min*, No. 5, pp. 120–122. (In Chinese).

“Xi Jinping: ‘Tuidong zaori heping jieju Wukelan weiji, yao bawo ‘si yao si bu yao’ yuanze’ ” (2024), *Zhongguo shehui kexue wang*, April 17, available at: https://www.cssn.cn/yw/202404/t20240417_5746591.shtml (accessed March 10, 2026). (In Chinese).

Xiao Xinxin, Chen Qingqing and Wang Yi deng (2023), “E Wu chongtu zai canku zhong zougou yi nian”, *Huanqiu Shibao*, February 24, No. 001. (In Chinese). DOI: 10.28378/n.cnki.nhqsbs.2023.001473

Xu Bo and Zou Songyang (2024), “Wukelan weiji beijing xia de Eluosi qihou zhengce: zhili guannian, zhengce pianghao yu guoji hezuo”, *Dongbeiyu luntan*, Vol. 33, No. 5, pp. 91–110+128. (In Chinese).

Xu Hongfeng and Wang Haiyan (2017), “Zhong-E nengyuan hezuo de xin jinzhan ji cunzai de zhiyue yinsu”, *Ouya jingji*, No. 1, pp. 88–103+126+128. (In Chinese).

Xu Longdi (2025), “Wukelan weiji yu Ouzhou anquan: Oumeng de juece yu kunjing”, *Guojia anquan luntan*, Vol. 4, No. 6, pp. 69–87+91. (In Chinese).

Xu Zhenwei (2025), “E-Wu chongtu beijing xia liangshi, shiyou he jinrong lingyu de weiji tai-shi yu liandong luoji”, *Eluosi Dong’ou Zhongya yanjiu*, No. 2, pp. 90–111+162–163. (In Chinese).

Xu Chaojin (2025), “Bainian wei you zhi da bianju xia Zhong-Mei-E xinxing sanjiao guanxi lunxi”, *Xiboli ya yanjiu*, Vol. 52, No. 1, pp. 44–61. (In Chinese).

Yang Chen (2023), “Lun guojia anquan shiyu xia de rengong zhineng junshi yingyong fengxian yu zhili——yi E-Wu chongtu wei li”, *Guoji luntan*, Vol. 25, No. 2, pp. 61–82+157. (In Chinese). DOI: 10.13549/j.cnki.cn11-3959/d.2023.02.004

Yang Chen (2022), “Tuerqi zai E-Wu chongtu zhong de pingheng waijiao: biaoqian, dongyuan ji yingxiang”, *Alabo shijie yanjiu*, No. 5, pp. 77–94+159. (In Chinese).

Yang Meng (2023), “Fengxian xunqiu, jihui chuankou yu Eluosi de ‘tebie junshi xingdong’ juece”, *Waijiao pinglun (Waijiao xueyuan xuebao)*, Vol. 40, No. 5, pp. 73–102+6–7. (In Chinese). DOI: 10.13569/j.cnki.far.2023.05.073

Yang Xiaoqing and Liang Xiaobo (2023), “Hawai fei zhanzheng junshi xingdong zhong de jundui yingji yuyan nengli jianshe”, *Guofang keji*, Vol. 44, No. 1, pp. 62–71. (In Chinese). DOI: 10.13943/j.issn1671-4547.2023.01.10

Yang Zhen and Wang Sen (2025), “E-Wu chongtu beijing xia Mei-E haiquan maodun de yanbian ji yingxiang”, *Eluosi Dong’ou Zhongya yanjiu*, No. 5, pp. 122–140+165. (In Chinese). DOI: 10.20018/j.cnki.reecas.2025.05.001

Yao Jingchen (2024), “E-Wu chongtu dui Ouzhou fangwu yitihua jianshe de yingxiang”, *Fudan guoji guanxi pinglun*, No. 2, pp. 210–228. (In Chinese).

Yu Hantao (2025), “E-Wu chongtu shiyu xia Eluosi quyuxue dui Wukelan yanjiu de xin dongtai”, *Heihe xueyuan xuebao*, Vol. 16, No. 11, pp. 1–3+60. (In Chinese).

Zhang Hong (2024), “Cong duichong dao xuanbian: Wukelan de zhanlue quxiang yu E-Wu chongtu de junju”, *Eluosi Dong’ou Zhongya yanjiu*, Vol. 4, pp. 98–116+164–165. DOI: 10.20018/j.cnki.reecas.2024.04.005. (In Chinese).

Zhang Hong (2025), “Mei-E zhanlue tuoxie yu Wukelan weiji qianjing: ‘bian da bian tan’ hai-shi zhongji boyi”, *Heping yu fazhan*, No. 2, pp. 48–70, 163–164, 169–174. (In Chinese).

Zhang Jiajia and Guo Peiqing (2024), “E-Wu chongtu yilai Beiji diyuan boyi xin donxiang ji yingxiang”, *Eluosi Dong'ou Zhongya yanjiu*, No. 6, pp. 91–113+161–162. DOI: 10.20018/j.cnki.reecas.2024.06.004. (In Chinese).

Zhang Jian (2004), “Cong Wukelan weiji kan Ou-E guanxi”, *Xiandai Guoji Guanxi*, Vol. 12, pp. 37–38. (In Chinese).

Zhang Jian (2022), “E-Mei guanxi ji qi qianjing zai E-Wu chongtu beijing xia”, *Heping yu fazhan*, No. 3, pp. 23–38+135–136. (In Chinese).

Zhang Wenzong and Shi Guannan (2024), “2024 nian Meiguo daxuan yu Wukelan weiji de zouxiang”, *Heping yu fazhan*, No. 2, pp. 1–22+186+192–194. (In Chinese).

Zhang Yuyian, Xing Guangcheng and Feng Zhongping deng (2025), “Telangpu huigui yu daguo guanxi xin donxiang”, *Eluosi Dong'ou Zhongya Yanjiu*, No. 3, pp. 1–30+161. (In Chinese). DOI: 10.20018/j.cnki.reecas.2025.03.001

Zhao Huasheng (2023), “Weixian de youxi: Wukelan weiji zhong de E-Mei he boyi”, *Eluosi Dong'ou Zhongya yanjiu*, No. 5, pp. 1–16+162. (In Chinese). DOI: 10.20018/j.cnki.reecas.2023.05.006

Zhao Pengjun, Zhao Tong and Zhang Mengzhu deng (2024), “E-Wu chongtu beijing xia ‘Yidai Yilu’ yanxian yuanyou haiyun wangluo jiegou tezheng ji bianhua fenxi”, *Redai Dili*, Vol. 44, No. 5, pp. 820–837. (In Chinese). DOI: 10.13284/j.cnki.rddl.003867

Zheng Lili and Wang Jinguo (2023), “Diwei xin hao yu guoji chongtu: jiyu E-Wu chongtu de yanjiu”, *Eluosi Dong'ou Zhongya yanjiu*, No. 6, pp. 78–94+157–158. (In Chinese). DOI: 10.20018/j.cnki.reecas.2023.06.006

Zhongguo Shehui Kexueyuan Ouzhou Yanjiusuo “Zhong-Ou Guanxi” ketizu, Feng Zhongping and He Zhihao deng (2025), “Da bianju xia de Zhong-Ou guanxi: tiaoshi yu fazhan”, *Ouzhou yanjiu*, Vol. 43, No. 1, pp. 1–23+165. (In Chinese).

“Zhongyao Xinwen: Zhonghua Renmin Gongheguo Waijiaobu” (2023), *Guanyu zhengzhi jie jue Wukelan weiji de Zhongguo lichang*, February 24, available at: https://www.mfa.gov.cn/zyxw/202302/t20230224_11030707.shtml (accessed March 10, 2026). (In Chinese).

Zhou Yongsheng and Wang Shan (2024), “Anchuan wenxiong zhengfu dui E-Wu chongtu de waijiao zhanlue yu zhengce”, *Riben Yanjiu*, No. 1, pp. 27–39. (In Chinese). DOI: 10.16496/j.cnki.rbj.2024.01.003

Zhuang Xinghui, Wang Qiang and Dang Niu deng (2025), “E-Wu chongtu Beijing xia shijie nengyuan maoyi geju yanbian ji nengyuan anquan pingjia yanjiu”, *Shijie dili yanjiu*, Vol. 34, No. 3, pp. 37–53. (In Chinese).

В. О. Кіктенко

Структура та динаміка китайськомовних досліджень російсько-української війни: бібліометричний аналіз бази даних CNKI (2014–2025)

У статті досліджуються структура та динаміка наукових дискусій у Китаї щодо російсько-української війни на основі матеріалів з провідної китайської бази даних CNKI за період 2014–2025 років. З огляду на наростаючу роль Китаю в міжнародній політиці та потребу аналізу внутрішніх експертних оцінок, які формуються паралельно із заявами Пекіна, ця робота є важливою для розуміння того, як формується китайське сприйняття подій. Вона являє собою одну з перших спроб застосування бібліометричних методів до корпусів наукових публікацій китайською мовою в українському китаєзнавстві. У роботі визначені тематичні тенденції, хронологія, галузева специфікація та інституційна належність цих дискусій, а також простежена їхня еволюція. Методи дослідження поєднують бібліометричний та наукометричний підходи. Серед них – аналіз частоти появи термінів, порівняльний аналіз, тематичне моделювання, аналіз матриць співвідношень первинних і вторинних рубрик, аналіз галузевої структури досліджень та інституційної представленості, а також елементи контент-аналізу. Було виявлено три етапи активності публікацій (2014–2015; 2016–2021; 2022–2025), з піком у 1162 публікації за 2022 рік, що значно перевищує показники попередніх восьми років. Дослідження виділяє сім основних тематичних кластерів (*актори; конфлікт і криза; геополітика та стратегія; безпека; міжнародні відносини; економіка й санкції; регіони та системний вплив*) та п'ять вторинних (*актори / регіональний вимір; двосторонні відносини; геополітика; енергетика та продовольча безпека; безпека, військова тематика та інформаційна війна*). Зафіксовано нерівномірне співвідношення згадок про

Росію та Україну (54:370) і переважання термінів “конфлікт” та “криза” над словом “війна” (533:493:20), що узгоджується з офіційною риторикою КНР. З’ясовано, що прикладні дослідження є найбільш поширеними (53,53 %) і що публікації зосереджені в 54 виданнях, які пов’язані з науково-дослідними установами, університетами, аналітичними центрами. Отримані результати підтверджують тезу про обмежену самостійність китайського наукового дискурсу щодо війни та його залежність від зовнішньополітичного курсу Пекіна, що має важливе значення для розробки стратегій України у сфері міжнародних відносин та інформації.

Ключові слова: бібліометрія; дискурс; Китай; наратив; російсько-українська війна; тематичне моделювання; CNKI

*Стаття надійшла до редакції 30.03.2026
Прийнято до друку після рецензування 7.05.2026
Опубліковано 5.06.2026*